

Σημείωμα για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου των θυμάτων των οργανωμένων συμμοριών

Υπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες
Διεύθυνση Διεθνούς Προστασίας
Γενεύη
Μάρτιος 2010

Η Ύπατη Αρμοσσία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκδίδει θεματικά Σημειώματα με κατευθυντήριες οδηγίες για νομικά ζητήματα στο πλαίσιο της εντολής της, όπως αποτυπώνεται στο *Καταστατικό του 1950* και στις μεταγενέστερες αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης σε συνδυασμό με τα άρθρα 35 της Σύμβασης του 1951 και II του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Σκοπός των σχετικών Σημειώματων είναι η παροχή κατευθυντήριων οδηγιών στο σχετικό θεματικό αντικείμενο με την ανάλυση των διεθνών νομικών κριτηρίων, της νομολογίας και άλλων σχετικών εγγράφων.

Τα Σημειώματα αυτά είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Ύπατης Αρμοσσίας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, στη διεύθυνση: www.refworld.org.

Πίνακας Περιεχομένων

Σελίδα

I. Εισαγωγή	1
II. Επισκόπηση των συμμοριών και των πρακτικών που εφαρμόζουν	2
III. Η τυπολογία των θυμάτων των οργανωμένων συμμοριών	4
α) Αντίσταση στις δραστηριότητες της συμμορίας	4
β) Πρώην και νυν μέλη των συμμοριών	5
γ) Τα θύματα και οι επικριτές της κρατικής πολιτικής και δράσης για την καταπολέμηση των συμμοριών	6
δ) Μέλη της οικογένειας	6
IV. Νομική ανάλυση	7
α) Βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης	7
β) Οι φορείς της δίωξης	9
γ) Ο αιτιώδης σύνδεσμος με τους λόγους φόβου δίωξης της Σύμβασης	10
δ) Οι λόγοι φόβου δίωξης της Σύμβασης	11
(i) Θρησκεία	11
(ii) Φυλή και εθνικότητα	12
(iii) Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα	12
(iv) Πολιτικές πεποιθήσεις	16
ε) Εγχώρια προστασία ή δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής	19
στ) Αποκλεισμός από τη διεθνή προστασία	19
(i) Πράξεις που επισύρουν τον αποκλεισμό από τη διεθνή προστασία στο πλαίσιο των αιτήσεων ασύλου που αφορούν στις συμμορίες	20
(ii) Καταλογισμός ποινικής ευθύνης	20
V. Συμπέρασμα	21

I. Εισαγωγή

1. Σε κάποιες χώρες του κόσμου η βία των συμμοριών είναι χαρακτηριστικό της καθημερινότητας. Οι συμμορίες και η νοοτροπία που αναπτύσσουν κυριαρχούν σε ολόκληρες κοινότητες. Η βία πλήττει άνδρες, γυναίκες και παιδιά. Πολλά θύματα είναι νεαρά πρόσωπα που οι συμμορίες στοχοποιούν με σκοπό τη στρατολόγησή τους για τη διάπραξη εγκλημάτων. Το παρόν σημείωμα παρέχει κατευθυντήριες οδηγίες για την αξιολόγηση των αιτημάτων ασύλου όσων επικαλούνται φόβο δίωξης λόγω των οργανωμένων συμμοριών ή της σχέσης τους με αυτές. Παρουσιάζονται σύντομη επισκόπηση αυτών των συμμοριών και των δραστηριοτήτων τους καθώς και η τυπολογία των θυμάτων της βίας που οφείλεται στη δράση τους¹.

2. Καθώς οι οργανωμένες συμμορίες αποτελούν σύνηθες φαινόμενο σε αρκετές περιοχές του κόσμου, τα αιτήματα ασύλου που σχετίζονται με τη δράση τους έχουν πολλαπλασιαστεί σε απομακρυσμένες μεταξύ τους περιοχές, όπως είναι η Ευρώπη και η Κεντρική Αμερική. Τα τελευταία χρόνια, αυξήθηκαν τα αιτήματα ασύλου που κατέθεσαν στον Καναδά, στο Μεξικό και στις ΗΠΑ κυρίως νεαρά πρόσωπα από την Κεντρική Αμερική, που επικαλούνται φόβο δίωξης από βίαιες συμμορίες που δρουν στις χώρες καταγωγής τους². Τα περισσότερα παραδείγματα και η νομολογία, που αναφέρονται στο παρόν έγγραφο, που σκιαγραφεί τους κινδύνους και τα νομικά ζητήματα που ανακύπτουν σχετίζονται με τη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Ωστόσο, το παρόν σημείωμα μπορεί να εφαρμόζεται σε παρόμοιους τύπους αιτημάτων ασύλου που εξετάζονται σε άλλες περιοχές.

3. Το βασικό ερώτημα στο οποίο απαντά το παρόν σημείωμα είναι εάν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία, κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και του συναφούς Πρωτοκόλλου του 1967, τα θύματα αυτών των οργανωμένων συμμοριών εγκληματιών ή των δραστηριοτήτων τους και σε καταφατική περίπτωση σε ποιες περιπτώσεις.

II. Επισκόπηση των συμμοριών και των πρακτικών που εφαρμόζουν

4. Παρότι δεν υπάρχει καθολικά αποδεκτός ορισμός της «συμμορίας», ο όρος χρησιμοποιείται συνήθως για να δηλώσει μια ομάδα δύο ή περισσότερων μελών που αποσκοπεί πρωτογενώς ή δευτερογενώς στην τέλεση εγκληματικών πράξεων³. Στο πλαίσιο του παρόντος σημειώματος, ο όρος «συμμορία» αναφέρεται στις σχετικά σταθερές, κατά κύριο λόγο, ομάδες του δρόμου που αποτελούνται από νεαρά πρόσωπα για τα οποία η εγκληματικότητα και η βία αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της ταυτότητας της ομάδας. Ο όρος χρησιμοποιείται επίσης για να υποδηλώσει οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, των οποίων τα μέλη επιδιώκουν κατ' αρχήν προσωπικό όφελος (χρηματοοικονομικό ή άλλο) με την τέλεση αξιόποινων πράξεων που αποτελούν τη βασική τους «απασχόληση». Η έννοια των «οργανωμένων συμμοριών» μπορεί να περιλαμβάνει επίσης ομάδες επαγρύπνησης πολιτών που εμπλέκονται σε ποινικές δραστηριότητες⁴. Τα μέλη των

¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε το υπό έκδοση έγγραφο: UNHCR, *Living in a World of Violence: An Introduction to the Gang Phenomenon*.

² Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε, Washington Office on Latin America, «*Central American Gang-Related Asylum: A Resource Guide*», May 2008, http://www.wola.org/media/Gangs/WOLA_Gang_Asylum_Guide.pdf (hereafter “WOLA, A Resource Guide”) και Capital Area Immigrants’ Rights, «*Seeking asylum from Gang-Based Violence in Central America: A Resource Manual*», Aug. 2007.

³ Για παράδειγμα, οι ομοσπονδιακές αστυνομικές αρχές των ΗΠΑ (FBI) ορίζουν τη συμμορία ως «εγκληματική επιχείρηση με οργανωτική δομή, που ενεργώντας σε πλαίσιο συνωμοσίας διασφαλίζει τη βιωσιμότητά της ασκώντας βία και άλλες εγκληματικές δραστηριότητες». Βλέπε επίσης, Deborah L. Weisel, «*Contemporary Gangs: An Organizational Analysis*», LFB Scholarly Publishing LLC, 2002, pp. 34–36.

⁴ Βλέπε, «*State failure and extra-legal justice: vigilante groups, civil militias and the rule of law in West Africa*»: New Issues in Refugee Research, Research Paper No. 166, UNHCR Policy Development and Evaluation Service, <http://www.unhcr.org/cgi-bin/txis/vtx/search?page=search&docid=48f351722&query=State%20failure%20and>

συμμοριών έχουν κοινά κοινωνικά, πολιτισμικά και ψυχολογικά χαρακτηριστικά και μπορεί να προέρχονται από περιθωριοποιημένα τμήματα της κοινωνίας⁵, την ίδια κοινωνικο-οικονομική τάξη ή να ανήκουν σε συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα⁶. Επίσης, οι συμμορίες μπορεί να οργανώνονται με κριτήριο το εθνοτικό, πολιτικό ή θρησκευτικό πλαίσιο⁷.

5. Οι συμμορίες μπορεί να εντοπίζονται με κριτήριο ορισμένα χαρακτηριστικά συμπεριφοράς. Μπορεί να ορίζονται με βάση το στοιχείο της αποκλειστικότητας, δεδομένου ότι αναγνωρίζουν μόνο ορισμένα πρόσωπα στα οποία επιτρέπουν την πρόσβαση. Επιπλέον, όσον αφορά στη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους και στον αυτοπροσδιορισμό τους, οι συμμορίες και τα μέλη τους δραστηριοποιούνται σε τομείς που ανταγωνίζονται άλλες συμμορίες. Επίσης, στους κόλπους των συμμοριών υπάρχουν προσδοκίες αφοσίωσης, των οποίων οι εικαζόμενες παραβιάσεις επισύρουν συνέπειες. Συνήθως, η συμμετοχή σε συμμορία εκφράζεται με την ομοιομορφία εμφάνισης και την προσήλωση σε ορισμένο κώδικα ένδυσης, κόμμωσης, κοσμημάτων ή / και τατουάζ σώματος και άλλων σωματικών σημαδιών. Ωστόσο, πρόσφατα, πολλές συμμορίες απομακρύνθηκαν από αυτά τα παραδοσιακά αναγνωριστικά στοιχεία προκειμένου να αποκρύπτουν τη δράση τους.

6. Όμως, η οργάνωση και η πολιτισμική ταυτότητα των συμμοριών διαφέρουν σημαντικά. Τα μέλη μιας συμμορίας έχουν συνήθως κοινή νοοτροπία που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τα γεγονότα και αντιδρούν σε αυτά. Στο πλαίσιο αυτής της νοοτροπίας, καθοριστικής σημασίας είναι η έννοια του σεβασμού και η αντιμετώπιση των πράξεων που χαρακτηρίζονται ασεβείς. Επειδή ο σεβασμός και η φήμη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη νοοτροπία των συμμοριών, τα μέλη τους και ολόκληρες συμμορίες αγωνίζονται για να καθορίσουν και να υπερασπιστούν και τα δύο αυτά στοιχεία. Η άρνηση αποδοχής των απαιτήσεων της συμμορίας ή / και κάθε ενέργεια που προσβάλλει ή μπορεί να εξουδετερώσει τη συμμορία θεωρούνται πράξεις ασέβειας, και έτσι συχνά προκαλούν βίαιη και / ή τιμωρητικής φύσης αντίδραση. Και το σημαντικότερο, όταν κάποιος πρόσωπο ή μια οικογένεια αποτελεί στόχο αντιποίνων, η σοβαρότητα του κινδύνου δεν εξανεμίζεται με την πάροδο του χρόνου.

7. Ορισμένες συμμορίες, όπως οι Maras⁸, στηρίζονται, κατά κύριο λόγο, στη μέθοδο της εξαναγκασμένης στρατολόγησης για να διευρύνουν τον αριθμό των μελών τους και για να διατηρήσουν τη δύναμή τους. Συνήθως στρατολογούν νεαρά πρόσωπα, άπορα και άστεγα, από περι-

---

[%20extra-legal%20justice:%20vigilante%20groups,%20civil%20militias%20and%20the%20rule%20of%20law%20in%20West%20Africa](#)

⁵ Βλέπε, για παράδειγμα, για τους Yakouza της Ιαπωνίας, Kristof, N. D., «*Japan's Invisible Minority: Better off Than in Past, but Still Outcasts*», New York Times, 30 Nov. 1995.

⁶ Στις Συμπερασματικές Παρατηρήσεις της για το Ελ Σαλβαδόρ, η Επιτροπή του Συμφώνου για τα Οικονομικά, Μορφωτικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, εξέφρασε την ανησυχία της επειδή οι Maras «αποτελούνται κυρίως από κοινωνικά και οικονομικά περιθωριοποιημένους νεαρούς άντρες».

Βλέπε, E/C.12/SLV/CO/2, 27.6.2007, (<http://www.unhcr.org/refworld/docid/46b9d7532.html>)

⁷ Για περισσότερες πληροφορίες για τους διάφορους τύπους των συμμοριών βλέπε, για παράδειγμα, Immigration and Refugee Board of Canada, *Kenya: The Mungiki sect; leadership, membership and recruitment, organizational structure, activities and state protection available to its victims (2006–October 2007)*, 1 Nov. 2007, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4784def81e.html>

Immigration and Refugee Board of Canada, *Croatia: Treatment of Muslims and Muslims of mixed descent by skinheads, nationalist and racist groups; availability and accessibility of state protection for Muslims (1995–2004)*, 18 May 2004, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/41501c160.html>

U.S. Bureau of Citizenship and Immigration Services, *Jamaica: Jamaican Posses*, 22 Sep. 1999, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6a6a10.html>

Anderson, A., «*The Red Mafia: A Legacy of Communism*», *Economic Transition in Eastern Europe and Russia: Realities of Reform*, ed. Lazear, P. Edward, Stanford California, The Hoover Institution Press, 1995.

⁸ Οι πιο διαβόητες συμμορίες της Κεντρικής Αμερικής είναι οι Mara Salvatrucha ή MS-13 και Mara 18 ή M-18, αναφερόμενες, στο παρόν έγγραφο, ως «Maras».

θωριοποιημένα τμήματα της κοινωνίας ή από συγκεκριμένες γειτονίες. Οι τελετουργίες μύησης χαρακτηρίζονται από βίαιες και αποτρόπαιες πράξεις, που απαιτούν από τους νεοφώτιστους να υπομείνουν σωματική και σεξουαλική βία, αλλά και να διαπράξουν σοβαρά εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένων των δολοφονιών⁹. Κατά κανόνα, η συμμετοχή στη συμμορία θεωρείται ισόβια δέσμευση. Έτσι, κάθε λιποταξία έχει σοβαρές συνέπειες: συνήθως οι συμμορίες τιμωρούν αυστηρά τους λιποτάκτες, με πράξεις εκφοβισμού, απειλές θανάτου και / ή αντιποιώνων κατά της σωματικής ακεραιότητας (που μερικές φορές πλήττουν και τα μέλη της οικογένειας του λιποτάκτη)¹⁰.

8. Όπως προαναφέρθηκε, βασική λειτουργία των συμμοριών είναι η εγκληματική δραστηριότητα. Εκβίαση, ληστείες, δολοφονίες, πορνεία, απαγωγές, λαθρεμπόριο και εμπορία ανθρώπων, ναρκωτικών και όπλων είναι συνηθισμένες πρακτικές στις οποίες καταφεύγουν οι συμμορίες για να αντλήσουν κεφάλαια και να διατηρήσουν τον έλεγχο στις αντίστοιχες περιοχές δράσης τους. Ορισμένες συμμορίες, όπως οι *Maras*, έχουν καταστεί ιδιαίτερα βίαιες και επικεντρώνονται σε εγκληματικές δραστηριότητες, που στοχεύουν στην αύξηση του οικονομικού οφέλους¹¹.

9. Σε ορισμένες χώρες, τα μέλη των συμμοριών συνενώνονται για να αντιμετωπίσουν τα όργανα επιβολής του νόμου¹². Για την καταπολέμηση αυτού του φαινομένου, ορισμένα κράτη της Κεντρικής Αμερικής υιοθέτησαν την προσέγγιση που αποκαλείται «*mano dura*» («ισχυρό χέρι»)¹³. Στις μεθόδους που εφαρμόζουν συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, πρακτικές «κοινωνικής εκκαθάρισης», όπως είναι οι εξωδικαστικές εκτελέσεις, η αστυνομική βία, η αυθαίρετη ή παράνομη σύλληψη και κράτηση¹⁴ καθώς και οι απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές¹⁵. Τα μέτρα αυτά, που τα κράτη επιδοκιμάζουν ή ανέχονται, φαίνεται ότι πλήττουν τα μέλη των συμμοριών και τα πρόσωπα που θεωρούνται ύποπτα συμμετοχής σε αυτές. Όπως επισήμανε ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τις Εξωδικαστικές, Συνοπτικές ή Αυθαίρετες Εκτελέσεις:

Τα αποδεικτικά στοιχεία αναδεικνύουν ότι οι κοινωνικές εκκαθαρίσεις δεν συνίστανται απλά σε πράξεις για τις οποίες ευθύνονται κάποιοι αξιωματικοί. Τούτο δεν σημαίνει ότι

---

⁹ Έκθεση της οργάνωσης International Human Rights Clinic, *No place to hide: Gang, State and Clandestine Violence in El Salvador*, Human Rights Programme, Harvard Law School, Feb. 2007 (στη συνέχεια «IHRC, *No place to hide*»), <http://www.law.harvard.edu/programmes/hrp/documents/NoPlacetoHide.pdf>, pp. 31–32.

¹⁰ Η λιποταξία εκλαμβάνεται ως υπονόμηση της εσωτερικής πειθαρχίας της συμμορίας που πλήττει την ικανότητά της να ελέγχει την περιοχή της αρμοδιότητάς της και να διεξάγει τις δραστηριότητές της, *ibid*, pp. 33–34.

¹¹ Βλέπε, για παράδειγμα,

Writenet, *Central America (Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua): Patterns of Human Rights Violations*, Aug. 2008 (στη συνέχεια «Writenet, *Report on Central America*»), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48ad1eb72.html>

IHRC, *No place to hide*, ανωτέρω υποσημείωση 9

USAID, *Central America and Mexico Gang Assessment*, Bureau for Latin American and Caribbean Affairs Office of Regional Sustainable Development, Apr. 2006, http://www.usaid.gov/locations/latin_america_caribbean/democracy/gangs_assessment.pdf

¹² WOLA, *A Resource Guide*, ανωτέρω υποσημείωση 2, p. 5.

¹³ Σύμφωνα με κάποιους παρατηρητές, αυτή η πολιτική της «μηδενικής ανοχής» δεν είναι αποτελεσματική για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας των συμμοριών και προκαλεί ανησυχία στο πλαίσιο της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, βλέπε, Writenet, *Report on Central America*, ανωτέρω υποσημείωση 11, pp. 25–26, 37 και IHRC, *No place to hide*, ανωτέρω υποσημείωση 9, pp. 44–45.

¹⁴ Στις Συμπερασματικές Παρατηρήσεις της για την Ονδούρα, η Επιτροπή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού εξέφρασε την ανησυχία της επειδή «πολλά παιδιά συλλαμβάνονται και κρατούνται λόγω της εμφάνισής τους - για παράδειγμα λόγω του τρόπου της ένδυσής τους ή επειδή φέρουν τατουάζ ή έχουν χαράξει ένα σύμβολο στο σώμα τους - με την κατηγορία ότι μπορεί να ανήκουν σε μια συμμορία» και συνέστησε στο συμβαλλόμενο κράτος να «διασφαλίσει, ειδικά κατά την εφαρμογή των μέτρων για την καταπολέμηση των συμμοριών (*maras*), ότι κανένα πρόσωπο ηλικίας μικρότερης των 18 ετών δεν στερείται την προσωπική του ελευθερία παράνομα ή αυθαίρετα» (CRC/C/HND/CO/3, 3 May 2007, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/478c93e72.html>).

¹⁵ Βλέπε για παράδειγμα, Writenet, *Report on Central America*, ανωτέρω υποσημείωση 11.

πρόκειται για επίσημη πολιτική κυρώσεων, αλλά η συχνότητα και η κανονικότητα των κοινωνικών εκκαθαρίσεων υποδηλώνουν ότι πρόκειται για ζήτημα θεσμικής ευθύνης¹⁶.

III. Η τυπολογία των θυμάτων των οργανωμένων συμμοριών

10. Η βία που ασκούν οι συμμορίες μπορεί να είναι εκτεταμένη και να επηρεάζει μεγάλα τμήματα της κοινωνίας, ιδίως όταν το κράτος δικαίου είναι ανίσχυρο. Οι καθημερινοί άνθρωποι μπορεί να εκτίθενται στη βία των συμμοριών απλά και μόνον επειδή κατοικούν σε περιοχές που ελέγχονται από αυτές. Οι πολίτες, οι τοπικές επιχειρήσεις, τα λεωφορεία και τα ταξί είναι τα θύματα των απειλών βίας και των απαιτήσεων των συμμοριών για «εισόδημα» (renta¹⁷), ιδίως όταν αρνούνται να τις ικανοποιήσουν.

11. Ωστόσο, κάποιες κοινωνικές ομάδες μπορεί να στοχοποιούνται για ειδικότερους λόγους. Πρόκειται για πρόσωπα που ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας και, κατά συνέπεια, είναι περισσότερο ευάλωτα στην εξαναγκασμένη στρατολόγηση, στη βία και σε άλλες μορφές πίεσης που ασκούν οι συμμορίες. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, παρότι η βία των συμμοριών πλήττει κυρίως τους άνδρες και τα αγόρια, κίνδυνο να εκτεθούν σε αυτές τις μορφές της βίας διατρέχουν εξίσου οι γυναίκες και τα κορίτσια. Η έλλειψη κρατικής προστασίας, η έλλειψη ευκαιριών και οικογενειακής μέριμνας, η φτώχεια και η ανάγκη για συμμετοχή σε μια κοινωνική ομάδα μπορεί να ωθούν τα παιδιά και τους νέους να προσχωρήσουν στις συμμορίες. Τα πρώτα θύματα της νεανικής βίας των συμμοριών είναι άλλοι νέοι, συμπεριλαμβανομένων όσων συμμετέχουν σε άλλες συμμορίες και όσων δεν μετέχουν σε αυτές¹⁸. Μπορεί να εντοπιστούν διάφορες διακριτές κατηγορίες αιτούντων άσυλο που επικαλούνται φόβο δίωξης λόγω των συμμοριών. Κάποιες από αυτές σκιαγραφούνται συνοπτικά στη συνέχεια.

α) Αντίσταση στις δραστηριότητες της συμμορίας

12. Οι συμμορίες μπορεί να στρέφουν την επιβλαβή συμπεριφορά τους κατά των προσώπων που με διάφορους τρόπους αντιστέκονται ή αντιτίθενται στη δράση τους ή που εικάζουν ότι αντιτίθενται στις πρακτικές τους. Για την κατανόηση των ισχυρισμών φόβου δίωξης που εκφράζουν, τα μέλη αυτής της ομάδας πρέπει να υπαχθούν στο πλαίσιο της συγκεκριμένης χώρας και κοινωνίας. Στις περιοχές όπου η εγκληματική δραστηριότητα είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη και η εφαρμογή του νόμου ανίσχυρη να προστατεύσει τους πολίτες από τη βία των συμμοριών, συχνά διακρίνεται από την υπόλοιπη κοινότητα όποιος εκφράζει την αντίθεσή του στις συμμορίες. Αυτά τα πρόσωπα που «αντιστέκονται στις συμμορίες» μπορεί να ομαδοποιηθούν γενικά στις ακόλουθες κατηγορίες:

---

¹⁶ Human Rights Council, *Addendum to the Report of the Special Rapporteur on Extrajudicial, Summary or Arbitrary Executions, Mission to Guatemala (21-25 August 2006)*, 19 Feb. 2007, A/HRC/4/20/Add.2, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/461f844d2.html>, para. 21.

¹⁷ Renta είναι τα χρήματα που συλλέγουν τα μέλη των συμμοριών από τους τοπικούς επιχειρηματίες, τους οδηγούς των μέσων μαζικής μεταφοράς, τα νοικοκυριά κλπ, στο πλαίσιο του οργανωμένου συστήματος εκβιασμών. Βλέπε, IHRC, *No place to hide*, ανωτέρω υποσημείωση 9, p. 81.

¹⁸ Βλέπε, Commission on Human Rights, *Extrajudicial, summary or arbitrary executions: Report submitted pursuant to Commission on Human Rights resolution 2002/36: Addendum - Mission to Honduras*, 14 June 2002, E/CN.4/2003/3/Add.2, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dec85782.html>. Η Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σημείωσε ότι η «δολοφονία παιδιών από άγνωστους δράστες αποδίδεται συστηματικά στον πόλεμο που ξεσπά μεταξύ των συμμοριών. Προκαλεί ανησυχία η αντίδραση του τύπου της Ονδούρας, που συχνά δαιμονοποιεί τα παιδιά του δρόμου και κατηγορεί τις συμμορίες των παιδιών για το υψηλό επίπεδο της βίας που επικρατεί στη χώρα... τελικά, κάθε παιδί με τατουάζ και κάθε παιδί του δρόμου στιγματίζεται ως εγκληματίας», παράγραφος 29, WOLA, *Transnational Study on Youth Gangs*, Mar. 2007, Executive Summary, p. 9, βλέπε σε: http://www.wola.org/publications/transnational_study_on_youth_gangs

α. στα πρόσωπα που κινδυνεύουν ή αρνούνται να στρατολογηθούν, όπως είναι οι νεαροί άντρες και τα αγόρια με συγκεκριμένο κοινωνικό καθεστώς,

β. στα πρόσωπα, όπως είναι οι νεαρές γυναίκες και τα κορίτσια στην εφηβεία, που αντιστέκονται στις σεξουαλικές απαιτήσεις των συμμοριών, συμπεριλαμβανομένων της εκπόρνευσης και της εμπορίας ανθρώπων¹⁹, ή σε συμπεριφορές που τις καθιστούν σεξουαλική ιδιοκτησία των συμμοριών,

γ. στους ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και σε άλλα πρόσωπα που αδυνατούν να ικανοποιήσουν ή δεν υποκύπτουν στους εκβιασμούς ή σε άλλες παράνομες απαιτήσεις των συμμοριών για χρήματα ή παροχή υπηρεσιών²⁰,

δ. στους μάρτυρες των εγκλημάτων που διαπράττουν οι συμμορίες ή στα πρόσωπα που έχουν καταγγείλει παρόμοια περιστατικά στις αρχές και εν συνεχεία καθίστανται ευάλωτα στη βία που ασκούν οι συμμορίες για λόγους αποτροπής ή τιμωρίας²¹,

ε. στα όργανα επιβολής του νόμου που μπορεί να στοχοποιηθούν λόγω των προσπαθειών που καταβάλουν για την καταπολέμηση του φαινομένου των συμμοριών,

στ. στο προσωπικό των μη κυβερνητικών οργανώσεων, στους υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στους δικηγόρους, και σε όσους συμμετέχουν σε ομάδες της κοινότητας ή της εκκλησίας που αντιτίθενται στις συμμορίες, και έτσι καθίστανται στόχοι της τακτικής του εκφοβισμού και της βίας των συμμοριών²²,

ζ. σε άλλα πρόσωπα που είναι ή θεωρούνται απειλή για τις συμμορίες ή δεν συμφωνούν με τις πρακτικές τους, συμπεριλαμβανομένων των εθνοτικών και των σεξουαλικών μειονοτήτων.

β) Πρώην και νυν μέλη των συμμοριών

13. Σε ορισμένες περιπτώσεις, πρώην και νυν μέλη των συμμοριών μπορεί να θεωρηθούν θύματα της βίας των συμμοριών, κυρίως λόγω της εξαναγκασμένης στρατολόγησης, των βίαιων τελετουργικών μύησης και της εφαρμογής του κώδικα «δεοντολογίας» των μελών τους. Όσοι ισχυρίζονται ότι είναι θύματα των συμμοριών λόγω της προηγούμενης συμμετοχής τους σε αυτές κατά κανόνα έχουν λιποτακτήσει από τη συμμορία ή έχουν στρατολογηθεί με τη βία και κατάφεραν να διαφύγουν²³. Αυτοί οι αιτούντες άσυλο μπορεί να φοβούνται τα αντίποινα και τη βία από τη συμμορία στην οποία ανήκαν και / ή τις αντίπαλες συμμορίες και δεν απολαμβάνουν πάντα την προστασία των υπηρεσιών επιβολής του νόμου. Παρότι μπορεί να επιδιώκουν να αποκοπούν από τις συμμορίες ενδέχεται να συνεχίσουν να θεωρούνται μέλη, για παράδειγμα, λόγω των υφιστάμενων τατουάζ στο σώμα τους.

---

¹⁹ Για τα πρόσωπα που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων λόγω της δράσης των συμμοριών, βλέπε, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Εφαρμογή του Άρθρου 1 (Α) 2 της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων στα θύματα εμπορίας ανθρώπων ή στα πρόσωπα που κινδυνεύουν από την εμπορία ανθρώπων*, 7.4.2006, σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/443679fa4.html>

²⁰ Βλέπε για παράδειγμα, *Jose Francisco Marquez-Perez, Petitioner v. Mukasey*, No. 06-61153, U.S. Court of Appeals for the 5th Circuit, 29 Feb. 2008 (πρώτη απόφαση στο είδος της), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6aca8d2.html>, όπου η προτεινόμενη ομάδα αποτελείται από «επιχειρηματίες του Ελ Σαλβαδόρ που στοχοποιήθηκαν για χρήματα από μέλη των συμμοριών», και *X (Re), Immigration and Refugee Board of Canada (Refugee Division)*, No. T99-04988, 17 Nov. 1999, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6be1ad2.html>, που αφορά σε Πολωνό επιχειρηματία που διέφυγε λόγω των απειλών και των εκβιασμών πρώην αστυνομικών.

²¹ *Yoli v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, F.C.J. No. 182 2002 FCT 1329, Canada, Federal Court, 30 Dec. 2002, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4039fa464.html>.

²² *Emilia Del Socorro Gutierrez Gomez v. Secretary of State for the Home Department*, 00/TH/02257, U.K. Asylum and Immigration Tribunal, 24 Nov. 2000, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/40487df64.html>.

²³ *Santos-Lemus v. Mukasey*, No. 07-70604, U.S. Court of Appeals for the 9th Circuit, 9 Aug. 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6c22a82.html>.

14. Νυν μέλη των συμμοριών μπορεί να φοβούνται ότι θα υποστούν βλάβη από άλλες συμμορίες ή άλλους πολίτες. Ωστόσο, συχνότερα, ο φόβος τους μπορεί να σχετίζεται με τη βλάβη που υφίστανται από τα όργανα επιβολής του νόμου. Στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγονται επίσης τα πρόσωπα που προσχώρησαν σε συμμορίες ευρισκόμενα εκτός της χώρας καταγωγής τους, αλλά φοβούνται τη βλάβη που ενδέχεται να υποστούν σε περίπτωση επιστροφής τους σε αυτήν.

γ) Τα θύματα και οι επικριτές της κρατικής πολιτικής και δράσης για την καταπολέμηση των συμμοριών

15. Ισχυρισμούς ασύλου λόγω της δράσης των συμμοριών μπορεί να επικαλούνται τα θύματα των παράνομων ή αυθαίρετων πρακτικών που εφαρμόζει το κράτος για την καταπολέμηση του φαινομένου των συμμοριών (για παράδειγμα της προαναφερόμενης πολιτικής κοινωνικών εκκαθαρίσεων). Παρόμοια μέτρα πλήττουν τα νυν μέλη των συμμοριών αλλά και άλλα πρόσωπα που εσφαλμένα θεωρείται ότι είναι μέλη συμμοριών, όπως είναι πρώην μέλη συμμοριών και νεαρά πρόσωπα των οποίων η ηλικία, η εμφάνιση ή η κοινωνική προέλευση προσιδιάζουν με τα χαρακτηριστικά των μελών των συμμοριών. Η προσέγγιση «mano dura» και άλλες παρόμοιες πολιτικές στοχοποιούν περιστασιακά ομάδες που δεν έχουν καμία σχέση με τις συμμορίες, αλλά μπορεί να θεωρούνται «απόκληρες»²⁴, π.χ. τοξικομανείς, παιδιά του δρόμου²⁵, σεξουαλικές μειονότητες²⁶ και εργαζόμενοι του σεξ.

16. Επίσης, κάποιες φορές έχουν εφαρμοστεί παράνομα ή αυθαίρετα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των εξω-δικαστικών εκτελέσεων, σε βάρος μελών της κοινωνίας των πολιτών που μπορεί να εκλαμβάνονται ως επικριτές των μεθόδων με τις οποίες η κυβέρνηση προσεγγίζει το φαινόμενο των συμμοριών. Πρόκειται, για παράδειγμα, για τους υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου και για πρώην υπαλλήλους επιβολής του νόμου που έδρασαν ως «πληροφοροδότες» και κατήγγειλαν τη διεφθαρμένη ή καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο παράνομη συμπεριφορά των κυβερνητικών αξιωματούχων στο πλαίσιο της καταπολέμησης του φαινομένου των συμμοριών²⁷.

δ) Μέλη της οικογένειας

17. Οι συμμορίες μπορεί να στοχοποιούν σε συστηματική βάση τα μέλη των οικογενειών των προσώπων που εντάσσονται σε κάποια από τις προαναφερόμενες κατηγορίες. Συνήθως, οι οικογένειες κινδυνεύουν από τις απειλές και τη βία των συμμοριών, που επιδιώκουν τη στρατολόγηση του ενδιαφερόμενου προσώπου ή την ικανοποίηση των εκβιασμών με αντίποινα ή ασκώντας πίεση στα μέλη της οικογένειάς του. Ακόμη και όταν ο αιτών άσυλο δεν αντιτάσσεται σε προσωπική βάση στις συμμορίες ή δεν συμεριζείται τις απόψεις των μελών της οικογένειάς

²⁴ Writenet, *Report on Central America*, ανωτέρω υποσημείωση 11.

²⁵ Στις Συμπερασματικές Παρατηρήσεις για την Κολομβία η Επιτροπή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού εξέφρασε την έντονη ανησυχία της για τις απειλές που ενέχει η κοινωνική εκκαθάριση και σημείωσε ειδικότερα ότι αυτό το μέτρο μπορεί να απειλεί το δικαίωμα στη ζωή των παιδιών που ζουν και / ή εργάζονται στο δρόμο. Επίσης, εξέφρασε την ανησυχία της επειδή τα παιδιά του δρόμου είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στις συμμορίες νέων, CRC/C/COL/CO/3, 8 June 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45377ee30.html>, παράγραφοι 84 και 85.

²⁶ Στην υπόθεση *RRT Case N98/22948*, RRTA 1055, Australia, Refugee Review Tribunal, 20 Nov. 2000, (<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7a97fd2.html>) το Δικαστήριο δέχθηκε ότι τα «τάγματα θανάτου των αστικών κέντρων και οι ομάδες επαγρύπνησης στοχοποιούν τμήματα της κοινωνίας που θεωρούν αναλώσιμα» και έκρινε ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του καθεστώτος του πρόσφυγα στην περίπτωση ομοφυλόφιλου, πολίτη της Κολομβίας, που έπασχε από HIV. Το Δικαστήριο εκτίμησε ότι ο χαρακτηρισμός των άπορων ομοφυλόφιλων αντρών ως «αναλώσιμων» τους εκθέτει στον κίνδυνο των επιχειρήσεων «κοινωνικής εκκαθάρισης» που «στοχοποιούν τους άπορους, κάποιους ομοφυλόφιλους άντρες, τους τρανσέξουαλ, τους άντρες και τις γυναίκες που εκπορεύονται, τα παιδιά του δρόμου, τους άστεγους και τους μικρο-εγκληματίες».

²⁷ Writenet, *Report on Central America*, ανωτέρω υποσημείωση 11.

του, η συμμορία ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κρατικά όργανα μπορεί να του αποδώσουν παρόμοια συμπεριφορά αντίστασης ή παρόμοιες απόψεις. Για παράδειγμα, κινδυνεύει μια γυναίκα (ή ένα κορίτσι) εάν οι συμμορίες θεωρούν ότι υποστηρίζει τις αρνητικές γι' αυτές απόψεις που πρεσβεύει ο πατέρας, ο σύζυγος, ο γιος ή τα αδέρφια της.

IV. Νομική ανάλυση

18. Ο αυξανόμενος αριθμός των αιτημάτων ασύλου λόγω της δράσης των συμμοριών, κυρίως στην Κεντρική Αμερική, κατέστησε αναγκαία την παροχή διευκρινίσεων όσον αφορά στην ερμηνεία του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951. Η υπαγωγή στη διεθνή προστασία των προσώπων που διαφεύγουν τη βία των συμμοριών εξαρτάται από διάφορα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που αντιμετωπίζουν, της σοβαρότητας και της φύσης της βίας / των παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου που έχουν υποστεί ή φοβούνται ότι θα υποστούν, της σχέσης με έναν από τους λόγους φόβου δίωξης που απαριθμούνται στη Σύμβαση του 1951, της συμμετοχή τους στις δραστηριότητες των συμμοριών καθώς και από το επίπεδο της διαθέσιμης κρατικής προστασίας στη χώρα καταγωγής τους ή προηγούμενης συνήθους διαμονής τους. Προφανώς, αρκετά παρόμοια αιτήματα ασύλου πρέπει να εξεταστούν και υπό το φως των ρητρών αποκλεισμού.

19. Η προσήκουσα αξιολόγηση των πτυχών της ηλικίας και του φύλου του αιτούντα άσυλο είναι ιδιαίτερα σημαντική στις περιπτώσεις των παιδιών, των νεαρών προσώπων και των γυναικών. Κατά την εξέταση των αιτημάτων ασύλου αυτών των προσώπων είναι επιβεβλημένο να μην αγνοηθεί ούτε να υποτιμηθεί η σημασία αυτών των στοιχείων²⁸.

α) Βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης

20. Κατά την αξιολόγηση της βασιμότητας του φόβου δίωξης, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη διάφορα στοιχεία, που αφορούν στα προσωπικά χαρακτηριστικά του αιτούντα άσυλο, συμπεριλαμβανομένων του προσωπικού του υπόβαθρου, των εμπειριών/βιωμάτων του, των δραστηριοτήτων του και της οικογενειακής του κατάστασης. Τα αιτήματα ασύλου που στηρίζονται στη δράση των συμμοριών συχνά αποκαλύπτουν ότι ένα ή περισσότερα μέλη της ίδιας οικογένειας απειλήθηκαν, υπέστησαν βλάβη, δολοφονήθηκαν ή αναγκάστηκαν να μετεγκατασταθούν²⁹. Η βλάβη που υπέστησαν άλλα πρόσωπα σε παρόμοιες καταστάσεις, ιδιαίτερα άλλα μέλη της οικογένειας, μπορεί να υποστηρίξει τη βασιμότητα του φόβου του αιτούντα άσυλο.

21. Γενικά, η βλάβη που προκαλείται από τη δράση των συμμοριών περιλαμβάνει διάφορες μορφές σωματικής και σεξουαλικής βίας, όπως ανθρωποκτονίες, κακοποίηση, βιασμό, ληστείες, κλοπές, εμπρησμούς και άλλες συναφείς απειλές³⁰. Οι ξυλοδαρμοί, ο βιασμός και άλλες σοβαρές επιθέσεις συνιστούν δίωξη, όπως επίσης και άλλες σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του

---

²⁸ Βλέπε, *Doe v. Holder, Attorney General: Brief of the United Nations High Commissioner for Refugees as Amicus Curiae in Support of Petitioner*, 13 Nov. 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b03eb182.html>, pp. 17–19.

²⁹ Βλέπε, για παράδειγμα, *Matter of E-A-G-*, 24 I&N Dec. 591, U.S. Board of Immigration Appeals, 30 July 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae9acc00.html>.

³⁰ Βλέπε, *Francis Gatimi, et al v. Eric H. Holder, Jr. Attorney General of the U.S.*, No. 08-3197, U.S. Court of Appeals for the 7th Circuit, 20 Aug. 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4aba40332.html>. Το Δικαστήριο εξέτασε εάν η βία των συμμοριών συνιστά δίωξη και διαπίστωσε ότι ο «δικαστής των υποθέσεων μετανάστευσης απεφάνθη ότι οι πράξεις που τελούν οι Mungiki σε βάρος των Gatimi δεν συνιστούν δίωξη, αλλά απλά κακομεταχείριση. Τούτο είναι παράλογο». Βλέπε επίσης, - *Sandra --*, U.S. Department of Justice, Executive Office for Immigration Review (στη συνέχεια «EOIR»), Baltimore, MD, 16 Dec. 2008, όπου η Επιτροπή έκρινε ότι «συνιστούν βλάβη και, άρα, ισοδυναμούν με παρελθούσα δίωξη η αδυσώπητη καταδίωξη, οι απειλές, οι σωματικές και σεξουαλικές επιθέσεις που διαπράττουν τα μέλη μιας βίαιης συμμορίας που η κυβέρνηση της Γουατεμάλας αδυνατεί έως σήμερα να ελέγξει», p. 17.

ανθρώπου, όπως είναι η εμπορία ανθρώπων και οι απαγωγές³¹. Δίωξη μπορεί να συνιστούν οι απειλές βίας ή θανάτου, ακόμα και στις περιπτώσεις που ο ενδιαφερόμενος δεν έχει υποστεί τη σχετική βλάβη, εφόσον η απειλή θεωρείται αξιόπιστη, υπό το πρίσμα του ειδικότερου πλαισίου και υπόβαθρου του αιτούντα άσυλο.

22. Η άσκηση πίεσης για την προσχώρηση σε μια συμμορία συχνά εκδηλώνεται με σταδιακή κλιμάκωση των απειλών και της βίας. Η εξαναγκασμένη προσχώρηση σε μια συμμορία ή η παρεμπόδιση του μέλους να την εγκαταλείψει με τη χρήση βίας, απειλών ή άλλων μορφών καταναγκασμού είναι αντίθετη με διάφορα δικαιώματα του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια³². Κατά κανόνα, συνιστούν δίωξη οι απόπειρες εξαναγκασμένης στρατολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των απειλών του θανάτου, από βίαιες ομάδες³³. Όσον αφορά στα παιδιά που εξαναγκάστηκαν να προχωρήσουν σε συμμορίες ή απήχθησαν και ελέγχονται από αυτές, υπογραμμίζεται ότι, το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου απαγορεύει όλες τις μορφές της δουλείας και τις συναφείς πρακτικές³⁴. Παρόμοιες πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της πώλησης και της εμπορίας ανθρώπων³⁵, όπως και η αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία³⁶, κατά κανόνα συνιστούν δίωξη.

23. Η βλάβη που προκαλούν τα κρατικά όργανα, όπως είναι οι αστυνομικοί και δεσμοφύλακες, μπορεί να συνίσταται σε εξωδικαστικές εκτελέσεις, σε βασανιστήρια, σε αυθαίρετες συλλήψεις και σε κράτηση³⁷. Παρότι τα κράτη έχουν την

³¹ Οι πράξεις αυτές παραβιάζουν το δικαίωμα στη ζωή, και το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια που εγγυάται το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3aa0.html>), και ειδικότερα, οι διατάξεις των άρθρων 6 και 9 αντίστοιχα. Στην περίπτωση των παιδιών, οι πράξεις αυτές παραβιάζουν επίσης μια σειρά δικαιωμάτων που προστατεύει και εγγυάται η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b38f0.html>), συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος στη ζωή και στην κατά το δυνατό επιβίωση και ανάπτυξη του παιδιού (άρθρο 6), του δικαιώματος προστασίας από όλες τις μορφές βίας (άρθρο 19) και του δικαιώματος προστασίας από την αρπαγή, την πώληση και την εμπορία ανθρώπων (άρθρο 35).

³² Βλέπε, για παράδειγμα, τις διατάξεις των άρθρων 6, 19, 20 και 32 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Βλέπε επίσης, το *Γενικό Σχόλιο Νο 4 για την Υγεία των Εφήβων και την Ανάπτυξη στο Πλαίσιο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού*, 1.7.2033 (CRC/GC/2003/4, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4538834f0.html>), όπου η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού σημειώνει ότι «η βία προκαλείται από μια περίπλοκη αλληλεπίδραση εξωτερικών, οικογενειακών, κοινωνικών και κοινωνικών παραγόντων. Οι ευάλωτοι έφηβοι, όπως οι άστεγοι ή όσοι ζουν σε ιδρύματα, όσοι ανήκουν σε συμμορίες ή έχουν στρατολογηθεί από ένοπλες ομάδες εκτίθενται ιδιαίτερα τόσο στη θεσμική όσο και στη δια-προσωπική βία», παράγραφος 19.

³³ Για τις περιστάσεις όπου η αναγκαστική στρατολόγηση μπορεί να συνιστά δίωξη βλέπε, για παράδειγμα, *Dinora Del Carmen Molina v. INS*, 170 F.3d, 1247, U.S. Court of Appeals for the 9th Circuit, 26 Mar. 1999, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4152e0fbc.html>, που αφορούσε ομάδα ανταρτών στο Ελ Σαλβαδόρ.

³⁴ Η Σύμβαση για την Καταστολή της Εμπορίας Δούλων και της Δουλείας, 25.9.1926 (<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36fb.html>), περιλάμβανε τον πρώτο βασικό ορισμό της δουλείας: «Δουλεία είναι η κατάσταση ατόμου υποκειμένου εις τας περί δικαίου της ιδιοκτησίας αρχάς ή τινάς εξ αυτών» (άρθρο 1 παράγραφος 1). Βλέπε επίσης, Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Σύμβαση για τις Χειρότερες Μορφές Εργασίας των Παιδιών, 17.6.1999, C 182, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddb6e0c4.html>, άρθρο 3.

³⁵ Βλέπε επίσης, Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, 15.11.2000, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4720706c0.html>, άρθρο 3.

³⁶ Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Διεθνής Σύμβαση για την Αναγκαστική ή Υποχρεωτική Εργασία, C 29, 28.6.1930, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddb621f2a.html>. Κατά τη Σύμβαση ο όρος «αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία» δηλοί πάσαν εργασίαν ή υπηρεσίαν απαιτούμενην παρά ατόμου επ' απειλή οιασδήποτε ποινής και δι' ην, το εν λόγω άτομον, δεν προσεφέρθη οικεία βουλήσει» (άρθρο 2, παράγραφος 1).

³⁷ Κατά την εξέταση του συστήματος της απονομής της δικαιοσύνης, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού εξέφρασε την ανησυχία της για τα μέτρα καταστολής που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση των συμμοριών νέων. Βλέπε, για παράδειγμα, τις Συμπερασματικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής για το Ελ Σαλβαδόρ, (CRC/C/15/Add.232, 30 June 2004, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/42d3c19c4.html>, paras. 67–68). Κάποια

εξουσία και την ευθύνη να περιορίζουν τη βία, υιοθετώντας και εφαρμόζοντας ποινικούς νόμους για την προστασία της κοινωνίας, η υποχρέωση αυτή δεν εκτείνεται στην εκπλήρωση του σχετικού καθήκοντος με τρόπο που προκαλεί με πρόθεση σοβαρή βλάβη ή πόνο στους πολίτες που υπάρχουν στη δικαιοδοσία και στον έλεγχό τους³⁸.

β) Οι φορείς της δίωξης

24. Στα περισσότερα αιτήματα ασύλου που σχετίζονται με τη δράση των συμμοριών, η δίωξη προέρχεται από τις εγκληματικές συμμορίες και άλλες παρόμοιες μη κρατικές ομάδες. Όπως αναφέρεται στο Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες η δίωξη μπορεί «επίσης να προέρχεται από τμήματα του πληθυσμού που δεν σέβονται τα όρια που έχουν θεσπιστεί από τους κανόνες δικαίου στη συγκεκριμένη χώρα». Επίσης, κατά την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες «είναι δυνατό να χαρακτηρισθούν ως δίωξη οι σοβαρές πράξεις δυσμενούς μεταχείρισης ή άλλου επιθετικού χαρακτήρα που τελούνται από τον κατά τόπους όχλο, εάν εν γνώσει γίνονται ανεκτές από τις αρχές ή εάν οι αρχές αρνούνται ή αποδεικνύονται ανίκανες να προσφέρουν αποτελεσματική προστασία»³⁹.

25. Αφού καθοριστεί εάν η βλάβη που φοβάται ο αιτών άσυλο μπορεί να θεωρηθεί δίωξη κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί εάν το κράτος *αδυνατεί* ή *δεν επιθυμεί* να προστατεύσει τα θύματα της βίας που ασκούν οι συμμορίες. Οι αρχές μπορεί να είναι απρόθυμες να προστατεύσουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, για παράδειγμα, επειδή έχουν ίδια οικονομικά συμφέροντα από τη δράση των συμμοριών ή επειδή θεωρούν ότι είναι ανάξιο προστασίας το πρόσωπο που συνδέεται με τις συμμορίες ή στοχοποιείται από αυτές. Ενδέχεται να διαπιστωθεί ότι το κράτος αδυνατεί να παράσχει αποτελεσματική προστασία, ειδικά όταν κάποιες συμμορίες, όπως είναι οι *Magas*, είναι ιδιαίτερα ισχυρές και ικανές να αποφεύγουν την επιβολή του νόμου ή όταν είναι εκτεταμένη η διαφθορά.

26. Υπό προϋποθέσεις, στα αιτήματα ασύλου που σχετίζονται με τις συμμορίες, φορέας της δίωξης μπορεί να είναι το κράτος. Για παράδειγμα, τούτο συμβαίνει στις περιπτώσεις όπου τα κρατικά όργανα, ενεργώντας εκτός του πεδίου των επίσημων καθηκόντων τους ή στο πλαίσιο των παράνομων μέτρων που εφαρμόζονται για την καταπολέμηση της βίας των συμμοριών, συνεργάζονται σε προσωπική βάση με τα μέλη των συμμοριών ή καθοδηγούν τις συμμορίες στις βίαιες και άλλες εγκληματικές δραστηριότητές τους⁴⁰. Το κράτος ευθύνεται για τη δίωξη όταν ομάδες ή

κρατικά όργανα έχουν συμμετάσχει σε εξωδικαστικές εκτελέσεις μελών συμμοριών, συμπεριλαμβανομένων όσων κρατούνταν σε φυλακές, διατάσσοντας, διευκολύνοντας ή συναινώντας στην τέλεση των σχετικών πράξεων (βλέπε για παράδειγμα την Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τις Εξωδικαστικές, Συνοπτικές ή Αυθαίρετες Εκτελέσεις επί της Επίσκεψης που πραγματοποίησε στη Γουατεμάλα, ανωτέρω υποσημείωση 16 και την έκθεση παρακολούθησης, A/HRC/11/2/Add.7, 4 May 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a0932270.html>).

³⁸ Βλέπε, *Matter of M-R-*, EOIR Immigration Court, York PA, (αδημοσίευτη απόφαση), 24.5.2005 και το σκεπτικό για την αναβολή της απομάκρυνσης κατ' εφαρμογήν της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων. Λόγω της παρελθούσας συμμετοχής του στη συμμορία MS-13, ο προσφεύγων φοβόταν τη στερητική της ελευθερίας ποινή που προέβλεπε η νομοθεσία της Ονδούρας για την καταπολέμηση των συμμοριών και τον κίνδυνο να υποβληθεί σε σοβαρή βλάβη διαρκούς της φυλάκισης. Ωστόσο, το Εφετείο δεν επικύρωσε την απόφαση.

³⁹ Βλέπε, Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, στη συνέχεια «Εγχειρίδιο» (<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3314.html>), παράγραφος 65. Βλέπε επίσης, την Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της 29.4.2004 για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4157e75e4.html>, που αναφέρεται ρητά στα μη κρατικά όργανα ως φορείς δίωξης (άρθρο 6, παράγραφος γ).

⁴⁰ Βλέπε, για παράδειγμα, *Writenet, Report on Central America*, ανωτέρω υποσημείωση 11.

μεμονωμένα πρόσωπα, έστω και επίσημα αποκομμένα από τις κυβερνητικές δομές, ενεργούν με την παρότρυνση ή τη συναίνεση της κυβέρνησης.

27. Η αξιολόγηση της διαθεσιμότητας της κρατικής προστασίας απαιτεί λεπτομερειακές και αξιόπιστες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών για τα προγράμματα που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση του φαινομένου των συμμοριών και για την αποτελεσματικότητά τους. Κατά τα ισχύοντα για τα υπόλοιπα στοιχεία της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, είναι σημαντική η ανάλυση των ιδιαίτερων περιστάσεων κάθε υπόθεσης. Δεν αναμένεται από το κράτος να εγγυάται συνεχώς σε όλους τους πολίτες το ανώτατο δυνατό επίπεδο προστασίας, όμως η παρεχόμενη προστασία πρέπει να είναι πραγματική και αποτελεσματική⁴¹.

28. Στα στοιχεία που υποδηλώνουν τη διαθεσιμότητα της κρατικής προστασίας και μπορεί να συνδράμουν τους εξεταστές των αιτημάτων ασύλου στη σχετική ανάλυση συγκαταλέγονται: οι προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση και τη διεύρυνση του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης, οι απόπειρες τερματισμού της πρακτικής των κοινωνικών εκκαθαρίσεων καθώς και η υιοθέτηση και εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας των μαρτύρων. Αντίθετα, τα ακόλουθα στοιχεία είναι ενδεικτικά της ελλιπούς αποτελεσματικής κρατικής προστασίας: η έλλειψη μέτρων που εγγυώνται την ασφάλεια σε όσους πολίτες κινδυνεύουν να υποστούν βλάβη από τις συμμορίες, η γενική απροθυμία των πολιτών να αναζητήσουν τη συνδρομή της αστυνομίας ή του κράτους επειδή θεωρούν ότι είναι μάταιη προσπάθεια ή ότι μπορεί να εντείνει τον κίνδυνο να υποστούν βλάβη από τις συμμορίες, η επικράτηση της διαφθοράς, της ατιμωρησίας και της σοβαρής εγκληματικότητας, όπως είναι οι εξωδικαστικές εκτελέσεις, το εμπόριο ναρκωτικών και ανθρώπων, όπου εμπλέκονται κυβερνητικοί αξιωματούχοι, αστυνομικοί και δυνάμεις ασφαλείας⁴².

γ) Ο αιτιώδης σύνδεσμος με τους λόγους φόβου δίωξης της Σύμβασης

29. Για να πληρούνται τα κριτήρια του ορισμού του πρόσφυγα, ο φόβος της δίωξης που εκφράζει ο αιτών άσυλο πρέπει να συνδέεται με έναν ή περισσότερους από τους πέντε λόγους που προβλέπει η Σύμβαση. Όπως επισημαίνεται στο Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, «εναπόκειται στον εξεταστή, κατά τη διερεύνηση των γεγονότων της υπόθεσης, να εξακριβώσει το λόγο ή τους λόγους που θεμελιώνουν το φόβο δίωξης»⁴³. Συναφώς, αρκεί να οφείλεται η δίωξη σε έναν από τους λόγους που προβλέπει η Σύμβαση. Δεν είναι ανάγκη αυτός ο λόγος να αποτελεί τη μοναδική ή την κυρίαρχη αιτία της δίωξης⁴⁴. Όταν ο κίνδυνος της δίωξης προέρχεται από μη κρατικά όργανα, πληρούνται οι προϋποθέσεις του αιτιώδους συνδέσμου:

1) όταν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος δίωξης από μη κρατικό όργανο για έναν από τους λόγους που αναφέρει η Σύμβαση, ανεξάρτητα από το εάν η παράλειψη του κράτους να προστατεύσει τον ενδιαφερόμενο αιτούντα άσυλο σχετίζεται με τη Σύμβαση ή 2) όταν ο κίν-

⁴¹ Η εφαρμογή της πολιτικής *mano dura* και άλλων παρόμοιων προγραμμάτων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας των συμμοριών δεν σημαίνει κατ' ανάγκην απόδειξη της διαθεσιμότητας αποτελεσματικής κρατικής προστασίας. Κάποιοι παρατηρητές σχολιάζουν την αδυναμία αυτών των προγραμμάτων να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις συμμορίες και τη σχετική εγκληματικότητα. Βλέπε, για παράδειγμα, Writenet, *Report on Central America*, ανωτέρω υποσημείωση 11.

⁴² Βλέπε για την κρατική προστασία *RPD File No. TA7-04670, TA7-04671, TA7-04672, (Private Proceedings), Immigration and Refugee Board of Canada*, CanLII 49548, Canada, Immigration and Refugee Board, 31 Jan. 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6bea7e2.html>, p. 3.

⁴³ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Εγχειρίδιο*, ανωτέρω υποσημείωση 39, παράγραφος 67.

⁴⁴ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Θέση για τα Εξεταζόμενα κατά τη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων αιτήματα ασύλου που στηρίζονται σε φόβο δίωξης που οφείλεται στη συμμετοχή σε οικογένεια ή ομάδα που έχει εμπλακεί σε βεντέτα*, 17.3.2006, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/44201a574.html> παράγραφος 13.

δυνος δίωξης από μη κρατικό όργανο δεν σχετίζεται με κάποιον από τους λόγους της Σύμβασης αλλά το κράτος δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να προστατεύσει τον πολίτη του για έναν από τους λόγους που απαριθμούνται στη Σύμβαση⁴⁵.

30. Σε πολλές υποθέσεις αιτούντων άσυλο που είναι θύματα της δράσης των συμμοριών, ιδίως όταν οι ενδιαφερόμενοι είναι νεαρά πρόσωπα που αντιστέκονται στη στρατολόγηση ή σε άλλες παράνομες απαιτήσεις αυτών των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, η στοχοποίηση οφείλεται στο γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος ζει σε φτωχογειτονιά και / ή δεν απολαμβάνει την οικογενειακή ή άλλης μορφής κοινωνική υποστήριξη. Σε αυτή τη βάση, οι ενδιαφερόμενοι διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο στοχοποίησης λόγω της περιθωριοποίησής τους, της κοινωνικής τους θέσης και της ευάλωτης κατάστασής τους.

δ) Οι λόγοι φόβου δίωξης της Σύμβασης

31. Οι νομολογιακές εξελίξεις αναδεικνύουν ότι, η ανάλυση των αιτημάτων ασύλου όπου ο επικαλούμενος φόβος δίωξης οφείλεται στη δράση των συμμοριών εντάσσεται συνήθως στους λόγους της Σύμβασης του 1951 που αφορούν στη «συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» και / ή στις «πολιτικές πεποιθήσεις». Αυτή η διαπίστωση δεν αποκλείει την εφαρμογή οιαδήποτε εκ των άλλων λόγων φόβου δίωξης που ορίζει η Σύμβαση του 1951. Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι οι λόγοι του φόβου δίωξης μπορεί να επικαλύπτονται χωρίς να αποκλείει ο ένας τον άλλον⁴⁶.

(i) Θρησκεία

32. Η θρησκεία, ως λόγος φόβου δίωξης κατά τη Σύμβαση του 1951, εξετάζεται στο πλαίσιο της ανάλυσης ενός αιτήματος ασύλου όταν οι θρησκευτικές πεποιθήσεις του ενδιαφερόμενου είναι ασυμβίβαστες με τον τρόπο ζωής της συμμορίας⁴⁷. Για παράδειγμα, τούτο ισχύει όταν ο αιτών άσυλο αρνείται να προσχωρήσει στη συμμορία λόγω των θρησκευτικών του πεποιθήσεων ή για λόγους συνείδησης ή όταν το μέλος της συμμορίας που βίωσε την εμπειρία του θρησκευτικού προσηλυτισμού επιθυμεί να αποχωρήσει από αυτήν. Επίσης, λόγο δίωξης μπορεί να αποτελούν η θρησκεία ή οι πεποιθήσεις του αιτούντα άσυλο όταν σε μια συγκεκριμένη κοινωνία οι συμμορίες προάγουν τη μισαλλοδοξία και τη βία σε βάρος των πιστών άλλων θρησκειών ή πεποιθήσεων. Σε παρόμοιες καταστάσεις, είναι σημαντικό να εξετάζεται αν οι θρησκευτικές πεποιθήσεις του αιτούντα άσυλο έχουν υποπέσει ή μπορεί να υποπέσουν στην προσοχή των μελών της συμμορίας⁴⁸.

---

⁴⁵ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 7.5.2002, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3d36f23f4.html> (στη συνέχεια, «Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Ιδιαίτερη Κοινωνική Ομάδα*»), παράγραφος 23.

⁴⁶ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Εγχειρίδιο, ανωτέρω υποσημείωση 39, παράγραφος 67*. Βλέπε επίσης, *Orozco-Polanzo (Re)*, No. A75-244-012, U.S. EOIR, Immigration Court, El Paso, Texas, 18 Dec. 1997, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6beec42.html>. Ο προσφεύγων, νεαρός άντρας από τη Γουατεμάλα είχε αντικρούσει όλες τις απόπειρες στρατολόγησής του από δύο συμμορίες καθώς δεν πίστευε στις αξίες τους. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι «εναλλάσσονται οι λόγοι των πολιτικών πεποιθήσεων και της συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα».

⁴⁷ Στην υπόθεση *Romero-Rodriguez v. U.S. Attorney General*, 131 Fed.Appx.203, 2005 WL 1106550, U.S. Court of Appeals for the 11th Circuit, 10 May 2005, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7aa25b2.html>, οι προσφεύγοντες επικαλέστηκαν φόβο δίωξης λόγω της άρνησής τους να προσχωρήσουν σε εγκληματική οργάνωση που πρέσβευε αξίες αντίθετες με τις θρησκευτικές και περί ηθικής πεποιθήσεις τους.

⁴⁸ Βλέπε, επίσης, Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Θρησκεία ως λόγο φόβου δίωξης στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 28.4.2004, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4090f9794.html>, παράγραφοι 4 και 14.

(ii) Φυλή και εθνικότητα

33. Ορισμένες συμμορίες παρακινούνται από ρατσιστικές ή εθνικιστικές ιδεολογίες και λειτουργούν σε περιβάλλοντα όπου οι φυλετικές διακρίσεις αποτελούν συνηθισμένο φαινόμενο. Για παράδειγμα, οι συμμορίες μπορεί να πυροδοτούν τη ξеноφοβία και να διαπράττουν εγκλήματα μίσους σε βάρος των αλλοδαπών, καθώς και εθνοτικών και εθνικών μειονοτήτων. Σε παρόμοια περίπτωση, τα μέλη των μειονοτήτων, περιλαμβανομένων των αυτοχθόνων ομάδων, μπορεί να στοχοποιούνται από τις συμμορίες, λόγω της φυλής ή της εθνικότητάς τους. Σε περίπτωση έλλειψης κρατικής προστασίας, ο λόγος φόβου δίωξης της φυλής και / ή της εθνικότητας της Σύμβασης του 1951 μπορεί να εφαρμόζεται όταν ο αιτών διώκεται από μια συμμορία λόγω της φυλής, της εθνότητας ή της ιθαγένειάς του⁴⁹.

(iii) Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα

34. Κατά την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι:

μια ένωση προσώπων που συνδέονται με ένα κοινό χαρακτηριστικό, άλλο από το φόβο δίωξης, ή που αντιμετωπίζονται ως ομάδα από την κοινωνία. Το χαρακτηριστικό είναι συχνά έμφυτο, αναλλοίωτο ή θεμελιώδες για την ταυτότητα, τη συνείδηση ή την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μελών της⁵⁰.

Ο ορισμός αυτός συνδυάζει τις δύο εναλλακτικές προσεγγίσεις της έννοιας της κοινωνικής ομάδας, όπως προκύπτουν από την κρατική πρακτική, δηλαδή, την προσέγγιση των «προστατευόμενων χαρακτηριστικών» και την προσέγγιση της «κοινωνικής οριοθέτησης». Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες είναι θεμιτές και οι δύο προσεγγίσεις. Αρκεί να είναι η ομάδα αναγνωρίσιμη κατ' εφαρμογήν μιας εκ των δύο προσεγγίσεων, δεν απαιτείται να συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής και των δύο⁵¹.

35. Παρότι η κοινωνική ομάδα δεν μπορεί να «προσδιορίζεται αποκλειστικά με κριτήριο τη δίωξη που υπομένουν τα μέλη της ή τον κοινό φόβο της δίωξης», η δίωξη, παρελθούσα ή ενεστώσα, των μελών της μπορεί να αναδεικνύει την ενδεχόμενη σχέση της δίωξης με την ιδιαίτερη

---

⁴⁹ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Εγχειρίδιο*, ανωτέρω υποσημείωση 39, παράγραφοι 68 έως 70 και 74 έως 76. Βλέπε επίσης την απόφαση *V-95-00138*, Canada, Convention Refugee Determination Division, 16 Jan. 1997, που σημειώνει ότι η φυλετική διάκριση ήταν συνηθισμένη στην Κολομβία και ότι οι νεαροί, άποροι, μαύροι άντρες ήταν συνηθισμένος στόχος των συμμοριών, που επιχειρούσαν με τη σιωπηρή έγκριση της κυβέρνησης. Σχετικά κρίθηκε ότι ο προσφεύγων είχε υποφέρει διακριτική μεταχείριση που συνιστούσε δίωξη λόγω της φυλής του και της κοινωνικοοικονομικής ομάδας στην οποία ανήκε. Όμως, εν τέλει διαπιστώθηκε ότι συνέτρεχαν στην περίπτωση του προσφεύγοντα οι προϋποθέσεις μετεγκατάστασής του σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής του. Στην υπόθεση *X (re)*, File No. TA7-13448, TA7-13528; TA7-13529, TA7-13530, Canada, Immigration and Refugee Board, 28 July 2008 (amended 16 Sep. 2008), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7bad512.html>, η Επιτροπή Προσφυγών έκρινε υπόθεση οικογένειας Ρομά που επικαλέστηκε κίνδυνο βλάβης από συμμορίες ταραχοποιών (skinheads). Βλέπε, επίσης, *Refugee Appeal Nos. 76259, 76260 & 76261*, New Zealand, Refugee Status Appeals Authority, 16 Dec. 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a1a8c002.html>.

⁵⁰ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Συμμετοχή σε Ιδιαίτερη Κοινωνική Ομάδα*, ανωτέρω υποσημείωση 45, παράγραφοι 11 έως 13.

⁵¹ *Ibid.*, παράγραφος 14. Κάποιες αποφάσεις δικαστηρίων των ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων υποθέσεων που αφορούν αιτήματα ασύλου που στηρίζονται στις συμμορίες, εισήγαγαν στη νομολογία την «κοινωνική προβολή» και «ιδιαιτερότητα» ως πρόσθετες προϋποθέσεις για την αναγνώριση της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Ωστόσο, πρόσφατα, στην υπόθεση *Francis Gatimi, et al., v. Eric H. Holder* (ανωτέρω υποσημείωση 30), αμφισβητήθηκε η προϋπόθεση της «κοινωνικής προβολής». Βλέπε, για περισσότερες πληροφορίες όσον αφορά στη θέση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για το ζήτημα αυτό, *Valdiviezo-Galdamez v. Holder, Attorney General. Brief of the United Nations High Commissioner for Refugees as Amicus Curiae in Support of the Petitioner*, 14 Apr. 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49ef25102.html>, *Doe v. Holder*, UNHCR, Amicus Curiae, ανωτέρω υποσημείωση 28.

κοινωνική ομάδα⁵². Ωστόσο, για την αναγνώριση της ομάδας δεν είναι απαραίτητο να είναι αυτή θύμα εγκληματικών δραστηριοτήτων ή παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου πιο συχνά σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό. Κατά τα ισχύοντα και για τους άλλους τύπους αιτημάτων ασύλου, το μέγεθος της ομάδας δεν είναι στοιχείο καθοριστικής σημασίας⁵³.

Έμφυτο και αναλλοίωτο χαρακτηριστικό

36. Τα πρόσωπα που αντιστέκονται στην εξαναγκασμένη στρατολόγηση σε συμμορίες ή αντιτίθενται στις πρακτικές των συμμοριών μπορεί να έχουν κάποια έμφυτα και αναλλοίωτα χαρακτηριστικά, όπως είναι το φύλο, η ηλικία, και η κοινωνική θέση⁵⁴. Οι νέοι συγκεκριμένης κοινωνικής θέσης είναι γενικά πιο ευαίσθητοι στις απόπειρες στρατολόγησης ή σε άλλες βίαιες προσεγγίσεις των συμμοριών, ακριβώς λόγω των χαρακτηριστικών που τους διαφοροποιούν στην κοινωνία, όπως είναι το νεαρό της ηλικίας τους, η ευσιγκινησία, η εξάρτηση, η φτώχεια και η έλλειψη γονικής καθοδήγησης. Μάλιστα, πρόσφατες μελέτες έχουν διαπιστώσει ότι οι πρακτικές στρατολόγησης των συμμοριών της Κεντρικής Αμερικής στοχεύουν συχνά τους νέους⁵⁵. Έτσι, η αναγνώριση μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας με κριτήριο την ηλικία, σε συνδυασμό με την κοινωνική θέση, μπορεί να αφορά άμεσα στους αιτούντες άσυλο που αρνήθηκαν να προσχωρήσουν σε συμμορίες. Πράγματι, το έμφυτο χαρακτηριστικό της «ηλικίας» ή της «νεότητας» παραμένει αναλλοίωτο σε οιαδήποτε δεδομένη χρονική στιγμή⁵⁶.

37. Προηγούμενες δράσεις ή εμπειρίες, όπως είναι η άρνηση προσχώρησης σε μια συμμορία, μπορεί να θεωρηθούν μη αναστρέψιμες και συνεπώς αμετάβλητες⁵⁷. Για παράδειγμα, στην *Υπόθεση S-E-G* (2008), η Επιτροπή Προσφυγών της Υπηρεσίας Μετανάστευσης των Η.Π.Α. δέχθηκε ότι οι «νέοι που αποτελούν στόχο στρατολόγησης των εγκληματικών συμμοριών και αντιστέκονται σε αυτήν μπορεί να έχουν κοινή παρελθούσα εμπειρία, η οποία, εξ ορισμού, δεν μπορεί να αλλάξει»⁵⁸. Η παρελθούσα σχέση με μια συμμορία μπορεί να αποτελεί σχετικό αναλλοίωτο χαρακτηριστικό στην περίπτωση των προσώπων που έχουν στρατολογηθεί εξαναγκαστικά.

---

⁵² *A v Minister for Immigration & Ethnic Affairs*, Australia, High Court, 24 Feb. 1997, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7180.html>. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «ενώ η διωκτική συμπεριφορά δεν μπορεί να καθορίζει την κοινωνική ομάδα, οι πράξεις των δικτών μπορεί να αναδεικνύουν/εντοπίζουν ή ακόμη και να δημιουργούν την ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα στην κοινωνία».

⁵³ Υπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Συμμετοχή σε Ιδιαίτερη Κοινωνική Ομάδα*, ανωτέρω υποσημείωση 45, παράγραφος 18.

⁵⁴ Βλέπε, για παράδειγμα, *VM (FGM - Risks - Mungiki - Kikuyu/Gikuyu) Kenya v. Secretary of State for the Home Department*, UKAIT 00049, U.K. Asylum and Immigration Tribunal, 9 June 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/484d4a222.html>, που αφορά γυναίκα αιτούσα άσυλο που φοβόταν ότι ο σύντροφός της, μέλος της οργάνωσης Mungiki, θα την ανάγκαζε να υποστεί τη γυναικεία κλειτοριδεκτομή. Η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα που αναγνωρίστηκε ήταν «γυναίκες (κορίτσια) στην Κένυα».

⁵⁵ Οι νέοι, ηλικίας μεταξύ 8 και 18 ετών μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στη στρατολόγηση. Βλέπε, για παράδειγμα, USAID, *Central America and Mexico Gang Assessment Report*, ανωτέρω υποσημείωση 11, p. 15.

⁵⁶ Υπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Εξέταση των Αιτημάτων Ασύλου των Παιδιών στο πλαίσιο των άρθρων 1 (Α) 2 και 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 22.12.2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>, παράγραφος 49. Βλέπε, επίσης, *Matter of S-E-G-, et al.*, 24 I&N Dec. 579, U.S. Board of Immigration Appeals, 30 July 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4891da5b2.html>, υπόθεση στην οποία το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι «το ευμετάβλητο της ηλικίας δεν υπάγεται στον έλεγχο του ενδιαφερόμενου προσώπου και ότι είναι βάσιμο το αίτημα ασύλου στις περιπτώσεις όπου ο ενδιαφερόμενος διώχθηκε στο παρελθόν λόγω της συμμετοχής του σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα που καθορίζεται με κριτήριο την ηλικία ή αντιμετωπίζει παρόμοια δίωξη όταν, λόγω της ηλικίας του, υπάγεται σε αυτήν την ομάδα».

⁵⁷ Υπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Συμμετοχή σε Ιδιαίτερη Κοινωνική Ομάδα*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 45, παράγραφος 6.

⁵⁸ Βλέπε, *Matter of S-E-G*, ανωτέρω υποσημείωση 56.

Χαρακτηριστικά θεμελιώδη για τη συνείδηση και την άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου

38. Η αντίσταση της συμμετοχής σε εγκληματικές πράξεις, για παράδειγμα με την αποφυγή στρατολόγησης ή με την αντίθεση, οιασδήποτε μορφής, στις πρακτικές των συμμοριών, μπορεί να θεωρηθεί χαρακτηριστικό θεμελιώδους σημασίας για τη συνείδηση του ατόμου και την άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ο πυρήνας της αντίστασης στη συμμορία είναι η προσπάθεια του ενδιαφερόμενου προσώπου να σεβαστεί το κράτος δικαίου⁵⁹ και, στην περίπτωση όσων αρνούνται να προσχωρήσουν στις συμμορίες, το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της άρνησης συμμετοχής σε μια ομάδα⁶⁰. Στην περίπτωση των πρώην μελών των συμμοριών πρόκειται για το δικαίωμα στην αποκατάσταση και στην αναμόρφωση⁶¹. Για τον αιτούντα άσυλο, η ηθική πεποίθηση που διακυβεύεται, δηλαδή η πεποίθηση ότι είναι «νομοταγής», μπορεί να θεωρηθεί τόσο θεμελιώδης ώστε δεν μπορεί να αναμένεται από αυτόν να την καταγγείλει, καθώς τούτο θα ισοδυναμούσε στην πραγματικότητα με συμμόρφωση με τις απαιτήσεις των συμμοριών και με συμμετοχή σε εγκληματικές πράξεις⁶². Για παράδειγμα, τα δικαστήρια των Η.Π.Α. έχουν αναγνωρίσει ότι αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα οι «νέοι που αρνούνται να προσχωρήσουν στις συμμορίες επειδή αντιτίθενται στο έγκλημα»⁶³.

39. Ορισμένοι προσφεύγοντες επικαλούνται φόβο δίωξης επειδή ασκούν συγκεκριμένο επάγγελμα, για παράδειγμα, είναι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και εργαζόμενοι στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στους οποίους οι συμμορίες ασκούν πιέσεις για να καταβάλουν «renta» και να ικανοποιήσουν άλλες ληστρικές απαιτήσεις⁶⁴. Η απαίτηση να εγκαταλείψει ο αιτών άσυλο την εργασία του προκειμένου να διαφύγει τη δίωξη συνιστά παραβίαση του δικαιώματος κάθε προσώπου να μην στερείται αυθαίρετα το δικαίωμα στην απασχόληση. Επομένως, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να αναγνωριστεί μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα με κριτήριο το επάγγελμα του αιτούντα άσυλο, όταν δεν είναι δυνατή η αποσύνδεση από το επάγγελμα ή όταν τούτο συνεπάγεται αποποίηση των βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου⁶⁵. Ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να είναι οι δημοσιογράφοι που έχουν διερευνήσει εγκλήματα που έχουν διαπράξει συμμορίες ή πρώην υπάλληλοι επιβολής του νόμου που έχουν καταγγείλει συμπεριφορές διαφθοράς κρατικών αξιωματούχων⁶⁶.

⁵⁹ Άρθρο 14 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.

⁶⁰ Άρθρο 22 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρο 16 της Αμερικανικής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36510.html>

⁶¹ Αυτές τις θεμελιώδεις αρχές εγγυάται το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρα 10 (3) και 14. Βλέπε, περαιτέρω, Human Rights Committee, *CCPR General Comment No. 13: Article 14 (Administration of Justice), Equality before the Courts and the Right to a Fair and Public Hearing by an Independent Court Established by Law*, 13 Apr. 1984, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/453883f90.html>, para. 16 και *CCPR, General Comment No. 21: Article 10 (Humane Treatment of Persons Deprived of Their Liberty)*, 10 Apr. 1992, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/453883fb11.html>, paras. 10–13.

⁶² *Islam (A.P.) v. Secretary of State for the Home Department Regina v. Immigration Appeal Tribunal and Another Ex Parte Shah (A.P.) (Conjoined Appeals)*. UNHCR Intervening: Case for the Intervener, 25 Mar. 1999, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3eb11c2f4.html> και *Doe v. Holder*, UNHCR, Amicus Curiae, ανωτέρω υποσημείωση 28, p. 27.

⁶³ *Orozco-Polanco (Re)*, ανωτέρω υποσημείωση 46.

⁶⁴ Βλέπε, για παράδειγμα, *RRT Case No. 0906782*, RRTA 1063, Australia, Refugee Review Tribunal, 24 Nov. 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b5708f42.html>, όπου το Δικαστήριο αναγνώρισε ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα τους «οδηγούς των λεωφορείων, των μέσων μαζικής μεταφοράς και των φορτηγών».

⁶⁵ Άρθρα 2 παράγραφος 2 και 6 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36c0.html>.

⁶⁶ *RPD File No. TA7-04670, TA7-04671, TA7-04672*, ανωτέρω υποσημείωση 42. Ο προσφεύγων είχε στοχοποιηθεί από οργανωμένη εγκληματική συμμορία λόγω των άρθρων που είχε γράψει. Η Επιτροπή έκρινε ότι ο «PC ήταν XXXX και, στην περίπτωσή του, δεν ήταν ευλόγως αναμενόμενο να αφήσει το επάγγελμά του και να κρυφτεί σε άλλη περιοχή του Μεξικού».

40. Ο αιτών άσυλο που είναι μέλος οικογένειας «που αντιστέκεται στις συμμορίες» (ή μέλος μιας συμμορίας) μπορεί να διατρέχει κίνδυνο δίωξης ως μέλος της οικογένειας, για παράδειγμα όταν η οικογένειά του είναι γνωστή για την αντίθεσή της στη συμμορία. Σε παρόμοιες περιπτώσεις, η «οικογένεια» του αιτούντα μπορεί να θεωρηθεί ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα⁶⁷. Τα μέλη της οικογένειας μπορεί να αντιμετωπίσουν επιπρόσθετες διώξεις λόγω της αποδιδόμενης συμμετοχής τους σε οιαδήποτε από τις προαναφερόμενες ομάδες⁶⁸.

Η προσέγγιση της κοινωνικής οριοθέτησης

41. Σημαντική για την αναγνώριση της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας είναι και η προσέγγιση της κοινωνικής οριοθέτησης. Σε δεδομένο πολιτισμικό πλαίσιο, αποτελούν διακριτή κοινωνική ομάδα οι πολίτες που διαμένουν σε πυκνοκατοικημένες γειτονιές που ελέγχονται από τις συμμορίες, αφού ενέχει κινδύνους κάθε αντίθεσή τους στις συμμορίες. Εκτός από τη νεολαία και το φύλο, όσοι είναι στόχος στρατολόγησης και άλλων σχετικών πρακτικών που εφαρμόζουν οι συμμορίες μπορεί να εκλαμβάνονται από την κοινωνία ως κοινωνική ομάδα, λόγω της καταγωγής τους, του κοινωνικού υπόβαθρου ή της κοινωνικής τάξης⁶⁹. Πάμπολλα είναι τα παραδείγματα νεαρών προσώπων, από ορισμένες περιοχές ή κοινωνικά στρώματα, που οι συμμορίες στοχοποιούν για στρατολόγηση, εκβιασμό ή για άλλους λόγους⁷⁰.

42. Η αποδιδόμενη συμμετοχή σε συμμορία μπορεί να ισοδυναμεί με την ιδιότητα του μέλους της σχετικής ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στην περίπτωση των νέων ή άλλων προσώπων που εσφαλμένα θεωρείται ότι είναι μέλη συμμοριών, αλλά στην πραγματικότητα, δεν έχουν καμία σχέση με αυτές. Για παράδειγμα, οι νέοι που ενδεχομένως είναι παρόντες κατά τη σύλληψη των μελών μιας συμμορίας μπορεί να θεωρούνται εσφαλμένα ότι είναι μέλη των συμμοριών. Επομένως, κατά το *de facto* έλεγχο που ασκούν οι συμμορίες σε ορισμένες συνοικίες συγκεκριμένων πόλεων, είναι πιθανό να στοχοποιούνται νεαρά πρόσωπα λόγω των δεσμών τους με τη συ-

---

⁶⁷ Προκειμένου για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα, πολλές ένομες τάξεις έχουν αναγνωρίσει ότι αποτελούν «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» η «οικογένεια» ή «οι συγγενικοί δεσμοί». Για παράδειγμα, βλέπε, *Matter of Acosta*, A-24159781, U.S. Board of Immigration Appeals, 1 Mar. 1985, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b6b910.html>; *Sanchez Trujillo v. INS*, 801 F.2d 1571, U.S. Court of Appeals for the 9th Circuit, 15 Oct. 1986, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a3a3af50.html>. Το Δικαστήριο σημείωσε ότι «ίσως ένα πρωτότυπο δείγμα «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» είναι αυτή που αποτελείται από τα άμεσα μέλη μιας συγκεκριμένης οικογένειας, αφού η οικογένεια αποτελεί το κέντρο θεμελιωδών δεσμών φροντίδας και κοινών συμφερόντων», παράγραφος 26.

⁶⁸ Βλέπε, για παράδειγμα, *Orejuela v. Gonzales*, 423 F.3d 666, U.S. Court of Appeals for the 7th Circuit, 8 Sep. 2005, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7a9a0a2.html>. Η προσφεύγουσα είχε στοχοποιηθεί από τις Ένοπλες Επαναστατικές Δυνάμεις της Κολομβίας (FARC) που σκότωσαν το σύζυγό της. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι συνέτρεχαν στην περίπτωση της οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα με το σκεπτικό ότι οι πολιτικές πεποιθήσεις του συζύγου της αποδίδονταν και σε αυτήν. Βλέπε, επίσης, *Del Carmen Molina v. INS*, ανωτέρω υποσημείωση 33.

⁶⁹ Κάποιες ένομες τάξεις έχουν αναγνωρίσει ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες με κριτήριο το χαμηλού επιπέδου κοινωνικοοικονομικό καθεστώς των αιτούντων άσυλο. Βλέπε, για παράδειγμα, *MA6-03043*, CanLII 47104, Canada, Immigration and Refugee Board, 29 Feb. 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7aa3662.html>, όπου αναγνωρίστηκε ότι οι «άπορες γυναίκες της Αϊτής φορείς HIV/AIDS μπορεί να αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα - *MA0-06253*, CanLII 26873, Canada, Immigration and Refugee Board, 18 Jan. 2001, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7aa5692.html>, όπου διαπιστώθηκε ότι «σε μια χώρα όπου οι μεγαλοκτηματίες, ασκώντας βία και χωρίς να τιμωρούνται, αντιτίθενται στις αγροτικές μεταρρυθμίσεις που σχεδιάζονται για να εξασφαλίσουν στους άπορους και ακτήμονες αγρότες ελάχιστη αξιοπρέπεια και ευκαιρία για επιβίωση, η συμμετοχή σε παρόμοιο αγροτικό συνεταιρισμό είναι ιερό και θεμελιώδες δικαίωμα από το οποίο ουδείς μπορεί να εξαναγκαστεί να παραιτηθεί». Βλέπε, επίσης, *RRT Case N98/22948*, ανωτέρω υποσημείωση 26.

⁷⁰ USAID, *Central America and Mexico Gang Assessment Report*, ανωτέρω υποσημείωση 11, p. 15. Βλέπε, επίσης, Goodwin-Gill and Jane McAdam, *The Refugee in International Law*, 2007 ed., pp. 85–86 και Michelle Foster, *International Refugee Law and Socio-Economic Rights, Refuge from Deprivation*, 2007, pp. 303–313.

γκεκριμένη συνοικία. Επίσης, οι νέοι μπορεί να αποτελούν στόχο δίωξης όταν έχουν φίλους που είναι μέλη συμμοριών.

Ειδικές εκτιμήσεις για τους αιτούντες άσυλο με παρελθούσες ή ενεστώσες σχέσεις με συμμορίες

43. Τα αιτήματα ασύλου προσώπων με ενεστώσα ή παρελθούσα εκούσια συμμετοχή σε συμμορίες απαιτούν την προσεκτική αξιολόγηση της ιδιότητας του ενδιαφερόμενου ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, κατά κανόνα, δεν συνεπάγεται συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951, η προαιρετική προσχώρηση σε οργανωμένες συμμορίες. Λόγω των ποινικών χαρακτηριστικών αυτών των ομάδων, η εκτίμηση ότι αποτελεί προστατευόμενο χαρακτηριστικό η ιδιότητα του αιτούντα άσυλο ως μέλους της συμμορίας δεν είναι σύμφωνη με τα δικαιώματα του ανθρώπου και άλλες βασικές ανθρωπιστικές αρχές της Σύμβασης του 1951⁷¹.

44. Σε παρόμοιες περιπτώσεις, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις στις οποίες ο αιτών άσυλο προσχώρησε στη συμμορία. Ένα πρόσωπο που στρατολογήθηκε δια της βίας σε μια συμμορία, πρέπει, κατ' αρχήν, να θεωρείται θύμα των πρακτικών της και να μην χαρακτηρίζεται εγκληματίας. Τούτο ισχύει ιδίως για τους νέους που μπορεί να διαθέτουν περιορισμένη ικανότητα ή μέσα αντίστασης στις πιέσεις της συμμορίας. Κανονικά, δεν πρέπει να θεωρείται ότι έχουν προσχωρήσει εκούσια σε μια συμμορία τα παιδιά που στερούνται την απαιτούμενη ωριμότητα και την πνευματική ικανότητα⁷². Ωστόσο, ακόμα και αν η προσχώρηση στη συμμορία ήταν εκούσια, τα πρώην μέλη συμμοριών, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν συμμετάσχει ή έχουν καταδικαστεί για εγκληματική δραστηριότητα, μπορεί να αποτελούν, υπό προϋποθέσεις, ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, εφόσον έχουν απαρνηθεί τη σχέση τους με τη συμμορία και έχουν πράγματι αποχωρήσει από αυτήν. Σε παρόμοιες περιπτώσεις, είναι σημαντικό να αξιολογηθεί εάν ο αιτών άσυλο διαφεύγει τη δίωξη κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951 ή την ποινική δίωξη/τιμωρία για αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου⁷³. Πρέπει επίσης να εξεταστεί αν είναι εφαρμοστέα κάποια από τις ρήτρες αποκλεισμού (όπως αναλύονται στη συνέχεια, στο κεφάλαιο στ) του παρόντος εγγράφου).

(iv) Πολιτικές πεποιθήσεις

45. Τα αιτήματα ασύλου που στηρίζονται στις συμμορίες μπορεί να εξετάζονται υπό το φως των πραγματικών ή αποδιδόμενων πολιτικών πεποιθήσεων που πρεσβεύει ο ενδιαφερόμενος για τις συμμορίες και / ή την κρατική πολιτική αντιμετώπισης των συμμοριών ή τη στάση άλλων τμημάτων της κοινωνίας που στοχοποιεί τις συμμορίες (για παράδειγμα ομάδες πολιτών). Κατά την

⁷¹ Στην υπόθεση *Arteaga v. Mukasey*, 511 F.3d 940, U.S. Court of Appeals for the 9th Circuit, 27 Dec. 2007, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6be7662.html>, το Δικαστήριο σημείωσε ότι «η στάση του Arteaga σημαίνει διαστρέβλωση του προφανώς ανθρωπιστικού σκοπού της σχετικής διάταξης νόμου και τη δημιουργία ασύλου για τους παγκοσμίως παράνομους. Επομένως, πιστεύουμε ότι η συμμετοχή σε παρόμοια δραστηριότητα δεν είναι θεμελιώδης για την ατομική ταυτότητα ή τη συνείδηση των μελών της συμμορίας και, άρα, δεν δικαιούνται προστασία ως μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», σε 946. Βλέπε, επίσης, *Chacon v. INS*, 341 F.3d 533, U.S. Court of Appeals for the 6th Circuit, 18 Aug. 2003, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6bf1ac2.html>.

⁷² Στην υπόθεση *Canada (Minister of Citizenship and Immigration) v. X*, CanLII 47735, Canada, Immigration and Refugee Board, 31 May 2007, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7a9d2d2.html>, η Επιτροπή υιοθέτησε το σκεπτικό της απόφασης *Poshteh v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, A-207-04, 2005 CAF 85, Canada, Federal Court of Appeal, 4 Mar. 2005, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47e0e21b2.html>, δηλαδή «στην περίπτωση ανήλικου, ηλικίας μικρότερης των 12 ετών, είναι εξαιρετικά ασυνήθιστο να υπάρχει συμμετοχή [σε εγκληματική οργάνωση, εν προκειμένω σε συμμορία]» και «υπάρχει μια αλληλουχία, όσο περισσότερο πλησιάζει ο ανήλικος την ηλικία των 18 ετών, τόσο περισσότερο τεκμαίρεται ότι αντιλαμβάνεται τις πράξεις του».

⁷³ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Εγχειρίδιο*, ανωτέρω υποσημείωση 39, παράγραφοι 56 έως 59.

άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, οι πολιτικές πεποιθήσεις, ως λόγος φόβου δίωξης, πρέπει να ερμηνεύονται ευρέως, ώστε να εμπεριέχουν «κάθε πεποίθηση, για οποιοδήποτε θέμα που αφορά στο μηχανισμό του κράτους, στην κυβέρνηση, στην κοινωνία ή στην πολιτική»⁷⁴.

46. Οι πολιτικές πεποιθήσεις, ως λόγος φόβου δίωξης κατά τη Σύμβαση του 1951, πρέπει να αντανακλούν την πραγματικότητα συγκεκριμένου γεωγραφικού, ιστορικού, πολιτικού, νομικού, δικαστικού, και κοινωνικο-πολιτισμικού πλαισίου της χώρας προέλευσης⁷⁵. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η έκφραση αντιρρήσεων για τις δραστηριότητες των συμμοριών ή τις σχετικές κρατικές πολιτικές μπορεί να θεωρηθεί ότι ισοδυναμεί με άποψη που κατακρίνει τις μεθόδους και τις πολιτικές όσων ασκούν εξουσία και, επομένως, αποτελεί «πολιτική άποψη», κατά την έννοια του ορισμού του πρόσφυγα.

47. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως στο πλαίσιο της Κεντρικής Αμερικής, ότι ισχυρές συμμορίες, όπως οι *Maras*, μπορεί να ελέγχουν άμεσα την κοινωνία και να ασκούν *de facto* εξουσία στους τομείς που δραστηριοποιούνται. Οι δραστηριότητες των συμμοριών και ορισμένων κρατικών αξιωματούχων μπορεί να είναι τόσο στενά αλληλένδετες ώστε οι συμμορίες ασκούν άμεση ή έμμεση επιρροή σε τμήμα του κράτους ή σε συγκεκριμένους κυβερνητικούς αξιωματούχους. Όταν στην εγκληματική δραστηριότητα εμπλέκονται παράγοντες της Πολιτείας, η αντίθεση στις εγκληματικές πράξεις μπορεί να είναι ανάλογη της αντίθεσης στην κρατική εξουσία. Επομένως, παρόμοιες περιπτώσεις, μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να εξετάζονται στο πλαίσιο της έννοιας των «πολιτικών πεποιθήσεων» ως λόγο φόβου δίωξης της Σύμβασης του 1951⁷⁶. Κάποιες έννομες τάξεις έχουν αναγνωρίσει ότι, συνιστούν πολιτικές πεποιθήσεις η αντίθεση σε μια εγκληματική δραστηριότητα ή, αντίστροφα, η υποστήριξη του κράτους δικαίου⁷⁷.

48. Παρότι δεν συνιστά πολιτική άποψη κάθε έκφραση αντίθεσης, η διαφωνία μπορεί να είναι πολιτική όταν στηρίζεται σε πολιτικές πεποιθήσεις⁷⁸. Μπορεί να θεωρηθεί ότι στοχοποιείται, λόγω των πολιτικών πεποιθήσεών του, ο αιτών άσυλο που αρνείται τις προτάσεις της συμμορίας,

---

⁷⁴ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Δίωξη λόγω Γένους στο πλαίσιο του Άρθρου 1 (Α) 2 της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 7.5.2002, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3d36f1c64.html>, παράγραφος 32. Την ερμηνεία αυτή υποστηρίζουν και ακαδημαϊκοί: βλέπε, για παράδειγμα, Goodwin-Gill and Mc Adam, *The Refugee in International Law*, ανωτέρω υποσημείωση 70, π. 87.

⁷⁵ *Refugee Appeal Nr. 76044*, New Zealand, Refugee Status Appeals Authority, 11 Sep. 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48d8a5832.html>, para. 84.

⁷⁶ Βλέπε, για παράδειγμα, *Emilia Del Socorro Gutierrez Gomez v. The Secretary of State for the Home Department*, ανωτέρω υποσημείωση 22, όπου σημειώνεται ότι «ο κίνδυνος των απειλών εκβιασμού από μια εγκληματική συμμορία δεν οφείλεται κατά κανόνα στις πολιτικές πεποιθήσεις, αλλά η εικόνα μπορεί να είναι διαφορετική σε κάποιες κοινωνίες όπου οι εγκληματικές και πολιτικές δραστηριότητες επικαλύπτονται», παράγραφος 40 - *Vassilev v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, CanLII 5394 (F.C.), 131 F.T.R. 128, Canada, Federal Court, 4 July 1997, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6bf8502.html>. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι «στην υπό κρίση υπόθεση η εγκληματική δραστηριότητα διαπερνά την κρατική δράση. Η αντίθεση σε εγκληματικές πράξεις καθίσταται αντίθεση στις κρατικές αρχές. Σε αυτές τις περιστάσεις, είναι σαφές ότι δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ των αντι-εγκληματικών και ιδεολογικών/πολιτικών πτυχών του φόβου δίωξης του προσφεύγοντα. Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι, συνιστά πολιτική άποψη η άρνηση ψήφου επειδή οι εκλογές είναι στημένες».

⁷⁷ Για παράδειγμα, Δικαστήριο Μεταναστευτικών Υποθέσεων των ΗΠΑ έκρινε ότι, ο προσφεύγων είχε πολιτικές πεποιθήσεις: «πίστευε ότι σεβόταν το κράτος δικαίου και κέρδιζε έντιμα τα προς το ζην, ήταν δε αντίθετος με τον τρόπο ζωής της συμμορίας και τις σχετικές παράνομες δραστηριότητές της». Βλέπε, *Matter of Orozco-Polanco*, ανωτέρω υποσημείωση 46.

⁷⁸ (*Attorney General*) *v. Ward*, 2 S.C.R. 689, Canada, Supreme Court, 30 June 1993, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b673c.html>. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «δεν ξεκλειδώνει τις πύλες του ασύλου στον Καναδά καθένας που διαφωνεί με κάποια οργάνωση. Η διαφωνία πρέπει να στηρίζεται σε πολιτικές πεποιθήσεις».

λόγω της πολιτικής ή ιδεολογικής αντίθεσής του στις πρακτικές της, όταν η συμμορία γνωρίζει την αντίθεσή του⁷⁹.

49. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να αναγνωριστεί πρόσφυγας λόγω των πολιτικών του φρονημάτων ο αιτών άσυλο που φοβάται ότι θα υποστεί βλάβη εξαιτίας της αντίθεσής του στην κυβερνητική πολιτική ή στις ανακρίσεις των αρχών για εγκλήματα που έχουν διαπράξει οι συμμορίες. Παρόμοια στάση μπορεί να θεωρηθεί επικριτική για την αδυναμία του κράτους να διασφαλίσει τη δημόσια τάξη ή κατηγορία για διαφθορά των κρατικών αρχών⁸⁰. Ο λόγος των πολιτικών πεποιθήσεων έχει ιδιαίτερη σημασία όταν οι δραστηριότητες της συμμορίας είναι στενά αλληλένδετες με τμήματα της δημόσιας διοίκησης και/ή ο αιτών άσυλο έχει καταγγείλει τη διαφθορά ή άλλες παράνομες πράξεις των κρατικών οργάνων⁸¹.

50. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η γνώμη του αιτούντα άσυλο μπορεί να χαρακτηρίζεται ουδέτερη και όχι αντίθετη⁸². Για παράδειγμα, τούτο ισχύει όταν ο ενδιαφερόμενος αρνείται ρητά να προσχωρήσει σε μια συμμορία. Σε παρόμοιες περιστάσεις, η ουδετερότητα δεν είναι έλλειψη γνώμης, αλλά συνειδητή και σκόπιμη επιλογή του αιτούντα άσυλο και μπορεί να αποτελεί πολιτική άποψη. Τούτο μπορεί να ισχύει, ιδίως, σε ένα «περιβάλλον, όπου η πολιτική ουδετερότητα είναι γεμάτη κινδύνους»⁸³. Η πολιτική άποψη μπορεί να εκφραστεί τόσο καταφατικά όσο και αρνητικά. Αναμφίβολα, η απόρριψη της πρότασης στρατολόγησης μπορεί να σημαίνει αρνητικά για τις συμμορίες αισθήματα, που εκδηλώνονται τόσο απερίφραστα όσο μια γνώμη που εκφράζεται με πιο παραδοσιακό πολιτικό τρόπο, για παράδειγμα αρθρώνοντας κριτική κατά των συμμοριών σε δημόσιες συγκεντρώσεις ή εκστρατείες⁸⁴.

51. Η συμμορία μπορεί να αποδίδει πολιτικές πεποιθήσεις στον αιτούντα άσυλο ακόμα και όταν δεν έχει προβεί σε κάποια ενέργεια ούτε έχει δηλώσει τις θέσεις του⁸⁵. Οι συμμορίες αντιμετωπίζουν ως πράξη προδοσίας την άρνηση του θύματος να ενδώσει στις απαιτήσεις τους, και κατά κανόνα, καταλογίζουν αρνητική στάση στον ενδιαφερόμενο ανεξάρτητα από την έκφραση

---

⁷⁹ *Klinko v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, 3 F.C. 327; [2000] F.C.J. No. 228, Canada, Federal Court, 22 Feb. 2000, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/403f18574.html>.

⁸⁰ Βλέπε, για παράδειγμα, *TA2-15177*, CanLII 55276, Canada, Immigration and Refugee Board, 7 Mar. 2003, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7aa7032.html>, που αφορά σε προσφεύγοντα από το Περού του οποίου οι γνώσεις για τη διασπάθιση δημοσίου χρήματος από την κυβέρνηση κατέληξαν σε απειλές σε βάρος της οικογένειάς του και στην απαγωγή της αδερφής του. Η Επιτροπή έκρινε ότι ο προσφεύγων είχε βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω των αποδιδόμενων πολιτικών πεποιθήσεων - *Demchuk v. Canada*, CanLII 8677 (F.C.), Canada, Immigration and Refugee Board, 9 Sep. 1999, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b7aa8572.html>.

⁸¹ *Grava v. INS*, 205 F.3d. 1177, U.S. Court of Appeals for the 9th Circuit, 7 Mar. 2000, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4152e0fa6.html>. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, οι απειλές σε βάρος του προσφεύγοντα που κατέδωσε τη διαφθορά κυβερνητικών αξιωματούχων μπορεί να οφείλονται στις πολιτικές του πεποιθήσεις.

⁸² Βλέπε, για παράδειγμα, *Sangha v. INS*, 103 F. 3d, 1482, 1487, U.S. Court of Appeals for the 9th Circuit, 1997, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4152e0fc15.html>. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, «σε αυτές τις περιπτώσεις το θύμα είχε στρατολογηθεί από μια πολιτική ομάδα. Το θύμα αρνήθηκε και η πολιτική ομάδα τον απείλησε με θάνατο εάν δεν συμμορφωνόταν. Έχουμε αποφανθεί σε αυτές τις περιπτώσεις ότι η άρνηση του θύματος αποδεικνύει την πολιτική ουδετερότητά του, που ισοδυναμεί με πολιτική άποψη, και ότι οι απειλές του διώκτη συνιστούν δίωξη για λόγους πολιτικών πεποιθήσεων».

⁸³ *Calderon-Medina (Re)*, No. A 78-751-1981, U.S. EOIR Immigration Court, Newark, NJ, 1 May 2002, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6bfb332.html>.

⁸⁴ *Matter of D-V*, U.S. EOIR, Immigration Court, San Antonio, Texas, (unpublished), 9 Sep. 2004.

⁸⁵ Αποδιδόμενη πολιτική πεποίθηση είναι η πολιτική άποψη που αποδίδεται στον αιτούντα άσυλο από τους διώκτες του. Βλέπε, *Vasquez v. INS*, 177 F.3d 62, 65, U.S. Court of Appeals for the 1st Circuit, 24 May 1999, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b6c02142.html>. Το Δικαστήριο έκρινε ότι ανεξάρτητα από την ορθή ή λανθασμένη απόδοση, η αποδιδόμενη πολιτική άποψη «μπορεί να συνιστά λόγο πολιτικής δίωξης κατά την έννοια του Νόμου».

πραγματικά επικριτικής γι' αυτές γνώμης. Περαιτέρω, οι συμμορίες μπορεί να θεωρούν ότι ενστερνίζονται την άποψη όσων αντιτίθενται στις πρακτικές τους και τα μέλη της οικογένειάς τους⁸⁶.

ε) Εγχώρια προστασία ή δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής

52. Η επιλογή της δυνατότητας εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής ή της εγχώριας προστασίας πρέπει να είναι αναμενόμενη αλλά και εύλογη. Κατά κανόνα, η μετεγκατάσταση δεν θεωρείται αναμενόμενη όταν αυτοιργοί της δίωξης που φοβάται ο ενδιαφερόμενος είναι τα κρατικά όργανα ή όταν τα κρατικά όργανα παραβλέπουν ή ανέχονται τη δίωξη, καθώς τεκμαίρεται ότι ασκούν εξουσία σε όλην την επικράτεια του κράτους⁸⁷. Επομένως, αποκλείεται εν γένει η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής όταν τα κρατικά όργανα συμπράττουν στις δραστηριότητες των συμμοριών ή όταν υπάρχει φόβος εφαρμογής αυθαίρετων και παράνομων κρατικών μέτρων.

53. Όταν ο αιτών άσυλο επικαλείται φόβο δίωξης από μη κρατικό όργανο, η πρώτη ανάλυση εμπεριέχει την αξιολόγηση αφενός της ικανότητας της συμμορίας (ή άλλης ανάλογης ομάδας) να τον καταδιώκει στην προτεινόμενη περιοχή μετεγκατάστασης και αφετέρου της προστασίας που μπορεί να απολαμβάνει σε αυτήν από τις κρατικές αρχές⁸⁸. Εν προκειμένω, έχει σημασία η διάκριση μεταξύ των συμμοριών που δραστηριοποιούνται σε σχετικά μικρές χώρες από τις συμμορίες που δρουν σε μεγαλύτερες χώρες. Δεδομένου ότι η εμβέλεια και η οργάνωση δράσης πολλών εκ των συμμοριών της Κεντρικής Αμερικής, όπως είναι οι *Maras*, εκτείνεται σε όλην τη χώρα ή ακόμα και στην περιοχή, εν γένει μπορεί να μην είναι ρεαλιστική λύση η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής⁸⁹.

54. Τα βιώματα των προσώπων που διαφεύγουν τη βία των συμμοριών συχνά αναδεικνύουν ότι το θύμα έχει ήδη αναζητήσει προστασία εντός της χώρας του ή έχει ήδη μετεγκατασταθεί στην περιοχή, προκειμένου να διαφύγει από τις συμμορίες. Παρόμοιες προσπάθειες αποδεικνύονται συχνά ανεπιτυχείς, καθώς οι συμμορίες έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν τα θύματά τους τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές, εμφανιζόμενες τόσο στον τόπο διαμονής και εργασίας τους όσο και πλησίον των κατοικιών των μελών των οικογενειών τους. Τα νεαρά πρόσωπα, που δεν έχουν την υποστήριξη των ενηλίκων, είναι πιθανόν να αντιμετωπίζουν ακόμη μεγαλύτερες δυσκολίες μετεγκατάστασης χωρίς τη βοήθεια της οικογένειάς τους.

στ) Αποκλεισμός από τη διεθνή προστασία

55. Οι ρήτρες του άρθρου 1ΣΤ της Σύμβαση του 1951 προβλέπουν ότι αποκλείονται από το προστατευτικό καθεστώς του πρόσφυγα τα πρόσωπα που πληρούν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στον ορισμό του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης, αλλά θεωρούνται ανάξια να απολαμβάνουν τη διεθνή προστασία επειδή έχουν τελέσει ορισμένες σοβαρές και ειδικές πράξεις. Το άρθρο 1 ΣΤ

---

⁸⁶ *Althea Sonia Britton v. Secretary of State for the Home Department*, EWCA Civ 227, U.K. Court of Appeal, 7 Feb. 2003, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/403e49454.html>. Η προσφεύγουσα και η οικογένειά της στοχοποιήθηκαν από μια συμμορία για πολιτικούς λόγους (τα ξαδέρφια της αποχώρησαν από το πολιτικό κόμμα στο οποίο ήσαν ενεργά μέλη με αποτέλεσμα να θεωρηθούν ύποπτοι προδοσίας).

⁸⁷ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Δυνατότητα Εγκατάστασης σε άλλη Περιοχή της Χώρας Καταγωγής στο πλαίσιο του άρθρου 1 (Α) 2 της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 23.7.2003, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f2791a44.html>, παράγραφος 13.

⁸⁸ *Ibid*, παράγραφος 15.

⁸⁹ Όπως σημειώνεται από WOLA, *A Resource Guide*, ανωτέρω υποσημείωση 2, p. 3, «Ακόμη και αν κάποιος μπορεί να μετακομίσει σε άλλη πόλη, η παρουσία της συμμορίας είναι διάχυτη και η μετεγκατάσταση δεν του παρέχει ασφάλεια από τη δίωξη των συμμοριών. Τα εγκαταλελειμμένα παιδιά, χωρίς οικογενειακό υποστηρικτικό περιβάλλον, έχουν μικρότερες πιθανότητες να καταφέρουν να μετεγκατασταθούν».

πρέπει να εφαρμόζεται σχολαστικά επειδή αποσκοπεί στη διασφάλιση της ακεραιότητας του θεσμού του ασύλου⁹⁰.

56. Όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο αιτών άσυλο σχετίζεται ή έχει εμπλακεί σε εγκληματικές δραστηριότητες που ενδέχεται να υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951, οι εξεταστές του αιτήματος ασύλου οφείλουν να αξιολογήσουν την υπόθεση υπό το φως των ρητρών αποκλεισμού⁹¹. Λαμβάνοντας υπόψη τις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τον Αποκλεισμό από τη Διεθνή Προστασία, αναλύονται στη συνέχεια κάποια ζητήματα που αφορούν ειδικότερα στα αιτήματα ασύλου που στηρίζονται στις συμμορίες.

(i) Πράξεις που επισύρουν τον αποκλεισμό από τη διεθνή προστασία στο πλαίσιο των αιτήσεων ασύλου που αφορούν στις συμμορίες

57. Λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου στο οποίο δραστηριοποιούνται οι συμμορίες, ιδιαίτερης σημασίας είναι η διάταξη της παραγράφου (β) του άρθρου 1 ΣΤ, που προβλέπει ότι εξαιρούνται από τη διεθνή προστασία τα πρόσωπα που έχουν διαπράξει «σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της χώρας ασύλου πριν εισέλθουν σε αυτή ως πρόσφυγες»⁹².

58. Γενικά, χαρακτηρίζονται σοβαρά ποινικά αδικήματα κατά την έννοια του άρθρου 1 ΣΤ (β) της Σύμβασης πολλά από τα εγκλήματα που διαπράττουν οι συμμορίες, όπως είναι ο εκβιασμός, οι ληστείες, οι δολοφονίες, οι ανθρωποκτονίες, οι βίαιες επιθέσεις, οι βιασμοί, η πορνεία, οι απαγωγές και η εμπορία ανθρώπων, ναρκωτικών και όπλων, καθώς και άλλα βίαια εγκλήματα.

(ii) Καταλογισμός ποινικής ευθύνης

59. Για να δικαιολογείται ο αποκλεισμός από τη διεθνή προστασία πρέπει να αποδεικνύεται η προσωπική ευθύνη (ενοχή) του αιτούντα άσυλο για το αδίκημα που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να εξεταστούν τρία ζητήματα: (i) η συμμετοχή του αιτούντα άσυλο στην πράξη που επισύρει τον αποκλεισμό, (ii) η υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος (ψυχική κατάσταση - *mens rea*) και, (iii) οι λόγοι που ενδεχομένως αποκλείουν την ποινική ευθύνη⁹³.

---

⁹⁰ Το άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης ορίζει: «Αι διατάξεις της Συμβάσεως ταύτης δεν εφαρμόζονται επί προσώπων δια τα οποία υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύη τις ότι : α) έχουν διαπράξει εγκλήματα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας εν τη εννοία των διεθνών συμφωνιών αίτινες συνήφθησαν επί σκοπώ αντιμετώπισεως των αδικημάτων τούτων.- β) έχουν διαπράξει σοβαρόν αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ευρισκόμενα εκτός της χώρας της εισδοχής πριν ή γίνουν ταύτα δεκτά ως πρόσφυγες υπό της χώρας ταύτης.- γ) είναι ένοχα ενεργειών αντιθέτων προς τους σκοπούς και τας αρχάς των Ηνωμένων Εθνών». Οι ερμηνευτικές οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ αποτυπώνονται στις Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού: άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 4.9.2003 (εφεξής «Κατευθυντήριες Οδηγίες για τον Αποκλεισμό»), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f5857684.html>, στο Ερμηνευτικό Σημείωμα για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού: άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 4.9.2003 (εφεξής «Ερμηνευτικό Σημείωμα για τον Αποκλεισμό»), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f5857d24.html>, στις Θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για το Άρθρο 1 ΣΤ, Ιούλιος 2009 (εφεξής «Θέσεις για το Άρθρο 1 ΣΤ»), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a5de2992.html> και στο Εγχειρίδιο, ανωτέρω υποσημείωση 39, παράγραφοι 140 έως 163.

⁹¹ Κατά την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στις συμμορίες και άλλες ομάδες που εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες, οι κριτές των σχετικών υποθέσεων πρέπει να παραπέμπουν στις προαναφερόμενες ερμηνευτικές οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ.

⁹² Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Ερμηνευτικό Σημείωμα για τον Αποκλεισμό, ανωτέρω υποσημείωση 90, παράγραφος 37.

⁹³ Ibid, παράγραφοι 50 έως 63.

60. Με άλλα λόγια, είναι σημαντικό να καθοριστεί με βάση αξιόπιστες και έγκυρες πληροφορίες, ότι ο ενδιαφερόμενος διέπραξε το αδίκημα ή συμμετείχε στην τέλεση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος με τον απαιτούμενο δόλο (*mens rea*⁹⁴). Ανάλογα με τις περιστάσεις, ένα πρόσωπο μπορεί να ευθύνεται: (i) για την τέλεση εγκλημάτων που επισύρουν τον αποκλεισμό, (ii) για εγκλήματα που διαπράχθηκαν από άλλους, είτε επειδή τους παρότρυνε να τα πράξουν (για παράδειγμα με το σχεδιασμό, την προτροπή ή την εντολή), ή (iii) επειδή συμμετείχε στη διάπραξη των εγκλημάτων με ουσιαστικό τρόπο, ώστε οι άλλοι γνωρίζουν ότι οι πράξεις του διευκόλυναν την εγκληματική συμπεριφορά (για παράδειγμα με τη συνδρομή, τη συναυτουργία, ή τη συμμετοχή σε κοινή εγκληματική οργάνωση). Το τελευταίο στοιχείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό κατά την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που σχετίζονται με τη δράση συμμοριών⁹⁵.

61. Μόνη η συμμετοχή ενός προσώπου σε συμμορία δεν συνεπάγεται την ποινική ευθύνη για πράξεις που επισύρουν τον αποκλεισμό. Ωστόσο, στις περιπτώσεις των αιτούντων άσυλο – μελών συμμοριών, που αναφέρεται ότι έχουν εμπλακεί σε «σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα», είναι απαραίτητη η διεξοδική αξιολόγηση των δραστηριοτήτων, του ρόλου και της ευθύνης τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν είναι εκούσια η συμμετοχή σε ιδιαίτερα βίαιη ομάδα, μπορεί να τεκμαίρεται η ποινική ευθύνη, ανάλογα με τους στόχους της συμμορίας, τις δραστηριότητές της, τις μεθόδους που εφαρμόζει και τις υπόλοιπες περιστάσεις.

V. Συμπέρασμα

62. Είναι σαφές ότι δεν δικαιούνται διεθνή προστασία όλα τα πρόσωπα που πλήττονται με οιονδήποτε τρόπο από τις δραστηριότητες των οργανωμένων συμμοριών. Για παράδειγμα, κατά κανόνα, δεν υπάγονται στον ορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα τα θύματα της βίας των συμμοριών, όταν το κράτος είναι ικανό ή έχει τη βούληση να προστατεύσει αποτελεσματικά τους πολίτες του. Κατά κανόνα, δεν πληρούν τα κριτήρια υπαγωγής στο καθεστώς του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951 τα μέλη των συμμοριών που διαφεύγουν την ποινική δίωξη για τα εγκλήματα που έχουν τελέσει. Όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να είναι κατασταλτική η πολιτική που εφαρμόζει το κράτος για να προστατεύσει τους πολίτες του από τη βία των συμμοριών. Περαιτέρω, κατά κανόνα, οι αυτουργοί σοβαρών μη πολιτικών εγκλημάτων δεν θεωρούνται θύματα των συμμοριών, αλλά εγκληματίες του κοινού ποινικού δικαίου και, επομένως, αποκλείονται από την προστασία του καθεστώτος του πρόσφυγα που προβλέπει η Σύμβαση του 1951.

63. Η βία των συμμοριών μπορεί να πλήττει μεγάλα τμήματα της κοινωνίας, ιδίως όταν το κράτος δικαίου είναι ανίσχυρο. Προφανώς, όμως, ορισμένοι πολίτες εκτίθενται περισσότερο στη βία των συμμοριών. Μπορεί να στοχοποιούνται λόγω της ηλικίας, του επαγγέλματος, της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και της άρνησής τους να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των συμμοριών. Πολλά αιτήματα ασύλου κατατίθενται από περιθωριοποιημένους νέους που έχουν παγιδευτεί στη βία. Τα μέλη της οικογένειάς τους ζουν συχνά σε καθεστώς ομηρίας, αφού οι συμμορίες τα απειλούν με αντίποινα ή τους ασκούν πίεση για να τα υποχρεώσουν να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις τους.

64. Ένα από τα πλέον περίπλοκα νομικά ζητήματα που πρέπει να εξετάζεται κατά την κρίση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στη δράση των συμμοριών είναι η σχέση του φόβου της δίωξης με έναν ή περισσότερους από τους λόγους που ορίζει η Σύμβαση του 1951. Η νομολογία σε αυτόν τον τομέα δεν είναι ομοιόμορφη. Σε κάποιες έννομες τάξεις έχει υποστηριχθεί ότι, ο

⁹⁴ Κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 30 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου της 17.7.1998 (<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3a84.html>) τα απαιτούμενα στοιχεία της υποκειμενικής υπόστασης του εγκλήματος για να ενέχεται ποινικά ο δράστης είναι η «πρόθεση» (όσον αφορά στη συμπεριφορά ή στις συνέπειες) και η «γνώση» (όσον αφορά στις περιστάσεις ή στις συνέπειες).

⁹⁵ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Ερμηνευτικό Σημείωση για τον Αποκλεισμό*, ανωτέρω υποσημείωση 90, παράγραφοι 50 έως 56.

φόβος βλάβης από τα μέλη των συμμοριών δεν αποτελεί λόγο φόβου δίωξης κατά τη Σύμβαση. Απλά, ο αιτών άσυλο στοχοποιείται λόγω της οικονομικής του κατάστασης ή στο πλαίσιο αντιποίνων από την οργανωμένη συμμορία. Αρκετές φορές έχει απορριφθεί η σύνδεση με την «ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα», ως λόγο φόβου δίωξης, που προβλέπει η Σύμβαση του 1951, επειδή η ενδεχόμενη «ομάδα» προσδιορίζεται μόνο με κριτήριο την επαπειλούμενη δίωξη.

65. Όμως, πρόσφατες νομολογιακές εξελίξεις, που αναφέρονται στο παρόν Σημείωμα, συνδέουν, υπό προϋποθέσεις, την επαπειλούμενη δίωξη με έναν από τους λόγους φόβου δίωξης της Σύμβασης του 1951. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η ερμηνεία της Σύμβασης του 1951 πρέπει να είναι περιεκτική και αρκετά ευέλικτη ώστε να συμπεριλαμβάνει τις ομάδες που αναδεικνύονται και να ανταποκρίνεται στους νέους κινδύνους διώξεων. Ειδικότερα, μπορεί να αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951, οι νέοι που ζουν σε κοινότητες όπου είναι ευρέως διαδεδομένη και ισχυρή η παρουσία συμμοριών και προσπαθούν να αντισταθούν σε αυτές. Επιπρόσθετα, όσοι προσπαθούν να διαφύγουν από τη βία των συμμοριών μπορεί να έχουν βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω των πολιτικών τους φρονημάτων, ιδίως όταν αλληλοκαλύπτονται οι ποινικές και πολιτικές δραστηριότητες. Ελλείψει αποτελεσματικής κρατικής προστασίας, οι πολίτες μπορεί επίσης να φοβούνται τη δίωξη από τις συμμορίες που επιδιώκουν τη διάδοση θρησκευτικών ή εθνικιστικών ιδεολογιών με βίαια μέσα.